

Täysistunto

Torstai 3.3.2022 klo 16.00—18.05

Täysistunto alkoi klo 16.00. Täysistunto päättyi klo 18.05.

Puhetta johtivat puhemies Matti Vanhanen (16.00—16.04) ja toinen varapuhemies Juho Eerola (16.04—18.05).

Täysistunnon alussa ilmoitettiin, että Ukrainan Suomen-suurlähettiläs Olga Dibrova oli saapunut seuraamaan täysistuntoa.

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

Puhemies Matti Vanhanen: Hyvät edustajat! Ennen kuin aloitamme varsinaisen kyselytunnin, haluan toivottaa tervetulleeksi eduskuntaan Ukrainan Suomen-suurlähettilään Olga Dibrovan. [Edustajat osoittavat suosiotaan seisten.]

Suurlähettiläs on saapunut kutsustamme seuraamaan kyselytunnin alkua diplomaattilehteriltä.

Olemme seuranneet järkyttyneinä Venäjän hyökkäystä Ukrainaan ja sen aiheuttamaa tuhoa ja surua. Arvoisa suurlähettiläs! Suomen kansaa tässä salissa edustava eduskunta tuomitsee jyrkästi Venäjän sotilaalliset toimet Ukrainaa ja sen kansaa vastaan. Samalla eduskunta on yhdessä muiden valtioelimien ja yhteistyössä kaikkien EU-maiden kanssa osoittanut laajaa yksimielisyyttä Ukrainan tukemiseksi. Tukemme Ukrainan itsenäisyydelle, itsemääräämisoikeudelle ja alueelliselle koskemattomuudelle on vahva ja järkkymätön.

Arvoisa suurlähettiläs! Haluamme tällä eleellä osoittaa demokraattiselle ja vapaalle Ukrainalle ja ukrainalaisille Suomen eduskunnan vahvan tuen ja solidaarisuuden näinä vaikeina aikoina. Ukrainan asia on meidän.

Keskustelin muutamalla sanalla suurlähettilään kanssa äsken, ja hän kertoi, kuinka hän haluaisi kiittää kaikkia suomalaisia vapaaehtoisia, järjestöjä ja yrityksiä jo tähän mennessä kerätystä ja annetusta avusta ja valmistautumisesta tulevaan.

Pyydän edustajia vielä kerran osoittamaan kunnioituksen suurlähettiläälle.

Edustajat osoittivat suosiotaan seisten.

Pöytäkirja PTK 19/2022 vp

2. Suullinen kyselytunti

Vastaamassa olivat seuraavat ministerit
pääministeri Sanna Marin
valtiovarainministeri Annika Saarikko
ulkoministeri Pekka Haavisto
elinkeinoministeri Mika Lintilä
maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä
kuntaministeri Sirpa Paatero
puolustusministeri Antti Kaikkonen
pohjoismaisen yhteistyön ja tasa-arvon ministeri Thomas Blomqvist
kehitysyhteistyö- ja ulkomaankauppaministeri Ville Skinnari
liikenne- ja viestintäministeri Timo Harakka
opetusministeri Li Andersson
tiede- ja kulttuuriministeri Antti Kurvinen
ympäristö- ja ilmastoministeri Emma Kari
perhe- ja peruspalveluministeri Aki Lindén

Puhemies Matti Vanhanen: Päiväjärjestyksen 2. asiana on suullinen kyselytunti.

Pyydän paikalla olevia ministereitä siirtymään ministeriaitioon. Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää kysymyksen paikalla olevalle ministerille, ilmoittautumaan painamalla P-painiketta ja nousemalla seisomaan.

Jotta kyselytuntiin saadaan sisällytettyä mahdollisimman monta kysymystä, on toivottavaa, että kysymys kattaa kerrallaan vain yhden kysymyksen, joka kohdistuu yhdelle ministerille. Välihuutoja ajatellen pyydän huomioimaan, etteivät ne häiritse varsinaista keskustelua.

Ministereille esitettiin seuraavat kysymykset:

2.1. Suullinen kysymys huoltovarmuuden turvaamisesta kriisiaikana (Jussi Halla-aho ps)

Suullinen kysymys SKT 27/2022 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Halla-aho.

Keskustelu

16.04 **Jussi Halla-aho ps:** Vitaju vas, pani posol! Slava Ukraini! Arvoisa puhemies! Venäjä on eristettävä taloudellisesti, diplomaattisesti ja muilla tavoin, jotta se lopettaisi hyökkäyksensä Ukrainaan. Tämä tarkoittaa muun muassa sitä, että Suomen ja muun Euroopan on katkaistava riippuvuutensa venäläisestä energiasta. Letkujen irrottaminen Venäjästä näyttää vääjäämättömältä, mutta se edellyttää omavaraisuuden lisäämistä kaikilla osa-alueilla sekä Suomessa että muualla Euroopassa. Tässä salissakin usein käsitelty turve, jota tällä hetkellä korvataan venäläisellä hakkeella, on pieni mutta Suomelle tärkeä osa tätä huoltovarmuuskokonaisuutta. Kysyisinkin yhteistyön hengessä asianosaiselta ministeril-

Pöytäkirja PTK 19/2022 vp

tä: olisiko nyt tältä osin oikea hetki harkita uudelleen kansallisten ilmastotavoitteidemme aikataulua? — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ministeri Lintilä.

16.05 Elinkeinoministeri Mika Lintilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kysymys koski turvetta ja sen käyttämistä tässä tilanteessa. Me olemme varautuneet siihen tilanteeseen, että Venäjä tulee tekemään vastapakotteita, ja energiapuu on silloin merkittävässä roolissa. On selvää, että huoltovarmuuden kannalta me tulemme tarvitsemaan turvetta seuraavina vuosina. Olemme tehneet mallin, jolla Huoltovarmuuskeskus ottaa omaan taseeseensa tietyn määrän turvetta, jolla tässä tilanteessa kompensoitaisiin sitten tämä menetys. Me emme pysty esimerkiksi puuaineksia niin nopeasti saamaan liikkeelle, jolloin turve tulee olemaan se nopein, jolla pystymme sitten tähän tilanteeseen reagoimaan. Tämänhetkiset nostomäärät eivät varmasti siihen riitä, mutta toisaalta ei tulla menemään siihenkään tasoon, jota ne korkeimmillaan ovat olleet.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja nyt pyydän niitä edustajia, jotka tästä aihealueesta haluavat esittää lisäkysymyksiä, nousemaan seisomaan ja painamaan sitä V-painiketta. — Edustaja Halla-aho jatkaa.

16.06 Jussi Halla-aho ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! On syytä varautua tuontikatkoihin Venäjältä, josta tulee pääosa raakaöljystämme ja kaasustamme ja myös osa sähköstämme.

Ruotsi heräsi katastrofaalisen huonoon ruoan omavaraisuusasteeseensa koronan alussa 2020, kun tuonti tökki ja hyllyt tyhjenivät. Tällä hetkellä riskit ovat aivan toista luokkaa kuin koronan aikana, eikä Suomessakaan tuolloin huoltovarmuuden kanssa kaikki mennyt aivan putkeen. Enemmän kuin koskaan nyt on suosittava suomalaista myös ruokapöydässä. Tuotanto- ja tuontiketjut on turvattava, ja Suomen on nojattava niissä entistä enemmän länteen ja itseensä. Kysyisin ministeri Saarikolta: onko suunnitteilla tukikeinoja suomalaisen ruoantuotannon turvaamiseksi esimerkiksi lisätalousarvion kautta? — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ministeri Saarikko.

16.07 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä vakava tilanne Euroopassa ja Venäjän häikäilemätön hyökkäys Ukrainaan on meidän ensimmäinen ja tärkein yhteinen asiamme: tukea Ukrainan kansaa ja pitää huolta samalla Suomen omasta turvallisuudesta. Mutta niin kuin monta kertaa tässä salissa on keskusteltu, turvallisuus on kokonaisvaltainen asia. Se on muutakin kuin Puolustusvoimat, se on myös omavaraisuutta ja huoltovarmuutta.

Haluan korostaa, että vaikka moni asia meitä juuri nyt huolettaa ja moni suomalainen on peloissaankin, niin mitä tulee kysymykseen, joka liittyy nimenomaan Suomen pärjäämiseen, me olemme varautuneet moneen asiaan hyvin, mutta kuten edustaja Halla-aho kysymyksessään toteaa, erityinen huoli liittyy nyt aiemmin esiin nousseeseen tiettyyn energiariippuvuuteen, esimerkiksi puuenergian osalta, mutta myös suomalaiseen ruokaan. Ja kylä, me tulemme taloutta ja huoltovarmuutta tarkastelemaan hallituksen sisällä kokonaisuutena, ja työlistamme ensimmäisiä asioita on [Puhemies koputtaa] alkutuotannon ja maata-

Pöytäkirja PTK 19/2022 vp

louden asian varmistaminen. [Puhemies koputtaa] Se on kiireellisin, koska kylvökausi on alkamassa ja maanviljelijöillä pitää olla varmuus tilanteesta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja minuutti on täynnä. — Kristillisdemokraattien ja Liike Nytin ennalta lähettämät aihealueet ovat hyvin lähellä perussuomalaisen esittämää kysymystä, joten yhdistän ne tähän. Edustaja Essayah.

16.08 Sari Essayah kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ukrainan asia on todellakin meidän. Ukraina on tällä hetkellä humanitäärisen katastrofin partaalla, elintarvikkeista alkaa olla pulaa, ja täytyy ymmärtää että sodalla on myös valtavat kerrannaisvaikutukset koko maailmaan. Venäjä ja Ukraina vastaavat yhdessä noin 30 prosentista maailman vehnätuotannosta, noin 32 prosentista ohrantuotannosta, ja Ukraina on myös erittäin merkittävä maissin ja auringonkukkaöljyn tuottaja. Sota on tällä hetkellä jo pysäyttänyt viennin, ja vehnän hinta on lähtenyt pomppaamaan korkeammalle kuin mitä se on ollut viimeiseen 12 vuoteen, ja Pohjois-Afrikassa on tällä hetkellä jo aloitettu säännöstelemään leipää, koska viljavarastot riittävät vain muutamaksi kuukaudeksi. Miten tällä hetkellä niin Suomi, EU kuin kansainvälinen yhteisö ovat varautuneet helpottamaan sitä ruokakriisiä ja pahenevaa nälänhätää, jota eri puolilla maailmaa on jo nyt nähtävissä Ukrainan sodan seurauksena?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ministeri Leppä.

16.10 Maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Meillä oli eilen illalla maatalousministereiden ylimääräinen neuvoston kokous, ja tämä edustaja Essayahin huoli oli siellä jaettu huoli. Kaikki tunnistivat tämän, kaikki halusivat ratkaisuja. Samoin komissio oli hyvin selkeäsanainen siitä, että monenlaisia sellaisia toimia, joita tähän mennessä ei ole tehty, pitää meidän vielä tehdä, jotta me varmistamme tulevaisuudessa, ensi syksynä varsinkin, meidän ruoansaanTIMME kaikkialla Euroopassa. Niin kuin totesitte, Ukraina ja Venäjä yhteensä ovat valtava globaali ruoantuottaja. Nyt se yhteys saattaa mennä poikki ja osittain on jo mennyt, ja se jostain pitää korvata tavalla tai toisella. Siksi niitä toimenpiteitä tarvitaan niin Euroopassa, Suomessa erityisesti totta kai, mutta myös muualla, jotta tämä kaikki pystytään korvaamaan. Tämä on iso ponnistus, ja niin kuin ministeri Saarikko äsken totesi, tämä on hallituksen listalla toimenpiteistä aivan kärjessä — tämä on pakko saada ratkaistua.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Harkimo.

16.11 Harry Harkimo liik (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! Kysyisin vielä maataloudesta. Kotimainen maatalous on historiallisessa kriisissä. Maatalous oli kriisissä jo ennen Ukrainan sotaa, mikä ajoi Euroopan pahimpaan turvallisuustilanteeseen sitten toisen maailmansodan, ja nyt maatilojen tilanne on yhä huonompi. Nyttien kun vielä öljyn kustannukset ja öljyn hinta sekä sähkön hinta ja lannoitteiden hinnat nousevat, tämä on ajanut maatalouden semmoiseen tilanteeseen, että tiloja lopetetaan koko ajan. Kriisin aikana maatalouden omavaraisuus ja huoltovarmuus nousevat vielä suurempaan arvoon kuin rauhallisina aikoina. Hallitus on suunnitellut maatiloille kiinteistöveron helpotusta, mutta se ei nyt tässä tilanteessa riitä. Mihin muihin toimenpiteisiin hallitus ryhtyy

Pöytäkirja PTK 19/2022 vp

turvataksaan kotimaisen maatalouden ja elinkelpoisuuden ja ruoan riittävän omavaraisuuden?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja ministeri Leppä.

16.12 Maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Harkimo on aivan oikeassa siinä, että huoli on aiheellinen ja huoli on myös pitkäaikainen. Nyt meillä on käsissä kaksinkertainen kriisi: tuo mainitsemanne kannattavuuskriisi ja nyt kustannuskriisi, joka tuli viime syksynä vielä ihan uusiin lukemiin, ja nyt sitten päälle nämä huoltovarmuuden huolet. Nämä meidän on välttämätöntä ratkaista.

Tämä kiinteistöveroasia, joka ilmoitettiin tuossa pari viikkoa sitten, on yksi niitä toimenpiteitä, mutta hallituksessa ollaan samaa mieltä siitä, että se ei yksin riitä vaan me tarvitaan myös muita toimenpiteitä. Näistä tullaan lähiaikoina myöskin sitten ilmoittamaan, mitä ne ovat. Niitä valmistellaan parasta aikaa, ja niin kuin todettua, nämä asiat ovat hallituksen asialistalla, työlistalla, aivan kärjessä, mutta samalla pitää myöskin sanoa, että myös markkinoiden pitää toimia niin, että viljelijä saa ansaitsemansa osuuden siitä arvonnalisästä, jonka hän tuottaa. Koko ajan on menty siihen suuntaan, että muut osat elintarvikeketjussa ovat käärineet sen arvonnalisän, joka siitä on tullut, ja viljelijän osuus on koko ajan pienentynyt [Puhemies koputtaa] kustannusten noustessa. Näin ei voi jatkua.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Arvoiset edustajat, täällä on pieniä teknisiä ongelmia. Näyttö pimeni, siis näistä laitteista. Pyydän painamaan uudestaan vastauspuheenvuoropainiketta. Nämä katosivat täältä hetkeksi. — Siellä oli ainakin edustaja Purra.

16.13 Riikka Purra ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Venäjän hyökkäys aiheuttaa valtavaa kärsimystä Ukrainassa. Ainoa lämmittävä seikka tässä on se, että muut maat ovat olleet niin yhtenäisiä. Monet haluavat auttaa myös Suomessa henkilökohtaisesti erilaisissa keräyksissä, kuljettamalla avustustarvikkeita ja niin edelleen. Sotapakotteet, vastapakotteet, vaikuttavat koko maailmaan. Ne vaikuttavat Suomen ja Euroopan huoltovarmuuteen ja sitä kautta meidänkin turvallisuuteen, kuten valtiovarainministeri totesi — sekä sisäiseen turvallisuuteen että ulkoiseen turvallisuuteen. Energian saatavuus tulee vaikeutumaan, hinnat nousemaan, ja tällä on merkittäviä yhteiskunnallisia vaikutuksia. Onneksi olen ymmärtänyt, että hallitus suhtautuu näihin huoltovarmuuskysymyksiin vakavasti.

Kysyisin: miten käytännössä tämä sodan aiheuttama energiapolitiikan uudelleenarviointi, [Puhemies koputtaa] turpeen lisäksi, tulee näkymään linjassanne?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja pääministeri Marin.

16.15 Pääministeri Sanna Marin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä on todella laaja kokonaisuus, mitä me joudumme katsomaan aivan uudenlaisessa tilanteessa, huoltovarmuus kokonaisuudessaan. Energian osalta, ruuantuotannon osalta, koko yhteiskunnan resilienssin osalta tätä tullaan nyt pikaisesti arvioimaan, ja tulemme perustamaan erillisen ministerityöryhmän, jota tulee vetämään valtiovarainministeri Saarikko ja joka katsoo tämän talouden ja huoltovarmuuden kokonaisuuden.

Pöytäkirja PTK 19/2022 vp

Myös kyber- ja hybriditoiminnan osalta tähän paneudutaan nyt aivan erilaisella otteella kuin tähän asti. Meidän pitää katsoa, että koko suomalainen kriittinen infrastruktuuri on mahdollisimman hyvin suojattu. Se ei koske vain julkista vaan myös yksityistä puolta, eli kokonaisuudessaan nyt tätä tilannetta tullaan arvioimaan ja varmistamaan se, että olisimme parhaalla kyvyllämme varautuneita kaikenlaisia tilanteita varten.

Energian osalta meidän pitkän aikavälin tavoitteemme eivät ole muuttuneet, mutta kuten ministeri Lintilä aikaisemmin tässä hyvin totesi, niin lyhyellä aikavälillä meidän on varmistettava se, että Suomessa kodit lämpiävät, ruokaa saa kohtuullisin hinnoin myös lähikuukausina ja lähivuosina, [Puhemies koputtaa] ja sen vuoksi meidän pitää esimerkiksi täyttää huoltovarmuusvarastot niillä kotimaisilla materiaaleilla, mitä meillä on.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin, nyt aika on täynnä. — Otetaan tähän kysymykseen vielä ministeri Lintilä, mutta koetetaan pysyä siinä, että yksi kysymys, yksi vastaus.

16.16 Elinkeinoministeri Mika Lintilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Meillä oli maanantaina Brysselissä energiaministereitten hätäkokous, jossa käytiin tilannetta läpi. Me saimme siellä muun muassa listan Ukrainasta niistä polttoaineista, joita he toivovat, että EU-alueelta tukena osoitetaan, ja tämä on käytännössä hoidettu.

Se, miten tämä tulee vaikuttamaan — tämä tulee nopeuttamaan vihreää siirtymää. Syy vaihtui — viikossa. Kaksi viikkoa sitten me tehtiin vihreää siirtymää ympäristöasioihin viitaten. Ilmastonmuutos on äärettömän tärkeä, varmasti ykköshaaste maailmassa. Nyt me tullaan tekemään sitä turvallisuuden vuoksi. Koska se, että me pystytään irtautumaan siitä riippuvuudesta, mitä meillä on esimerkiksi Venäjää kohtaan energiapuolella, siis läpi Euroopan, tulee olemaan se, joka tulee ajamaan investointeihin. Tulette näkemään ennennäkemättömän voimakkaan investointiaallon EU-alueilla — fossiilisesta pois, uusiutuvaan energiaan, vihreään siirtymään [Puhemies koputtaa] ja varmaan myös ydinvoimaankin. [Jukka Gustafsson: Hyvä puheenvuoro!] — Kiitos, Jukka.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Meri.

16.17 Leena Meri ps (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Ukrainassa on menossa järkyttävät Venäjän sotatoimet, ja kuten sieltä esititte, niin monia haasteita on olemassa. Haluaisin kysyä: Moni suomalainen miettii tämän huoltovarmuuden kannalta, että riittääkö Suomessa ruokaa, lääkkeitä, energiaa. Tulee itsellenikin viestejä, että pitäisikö alkaa jollain lailla kerätä varastoja. Miten pärjätä? Toitte esille, että teille on tulossa tällainen ryhmä tai jonkinlainen kokoontuminen ministeri Saarikon johdolla, mutta mikä tässä on aikataulu ja mitä on odotettavissa?

Monet miettivät jo ensi talvea. Olimme tietysti tätäkin ennen monissa perheissä taloudellisesti vakavassa tilanteessa, ja silloin on luvattu miettiä myös ihmisten pärjäämistä. Eli onko tulossa näitä vanhojakin asioita, mitä piti selvittää, elikkä taloudellista tukemista? Ihmisiä huolestuttaa moni asia. Kertokaa konkreettisia aikatauluja ja tavoitteita, joista esimerkiksi puheenjohtaja Purra kysyi.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ministeri Saarikko.

Pöytäkirja PTK 19/2022 vp

16.18 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Poliitikassa on mielipiteitä ja sitten on välttämättömyyksiä, ja nyt me olemme siirtyneet sellaiseen tilanteeseen, että pääsääntöisesti työlistallamme on vain välttämättömyyksiä. Huoltovarmuuden takaaminen, ei vain tähän hetkeen vaan tulevaan, on nyt hallituksen tärkein tehtävä oman turvallisuutemme ja Ukrainan tukemisen ohella. Tätä työtä ei tarvitse aloittaa, koska sitä on tehty jo, enkä viittaa vain viimeiseen viikkoon, vaan siihen suomalaiseseen vahvaan, laajasti poliittisesti tuettuun huoltovarmuuden perinteeseen ja sitoumukseen, josta Huoltovarmuuskeskuksen ominaisuudessa, jota vastuuministerit voivat tarkemmin kuvata, on toimitettu hallitukselle jo hyvissä ajoin arvio siitä, mitkä ovat suorat riippuvuutemme Venäjästä sekä energian, tiettyjen kemikaalien osalta, liikenneinfrastruktuurin osalta. Ja minusta on tärkeää kertoa suomalaisille, että me olemme varautuneet hyvin ja me emme ehkä ole niin riippuvaisia Venäjästä, mitä monet mielikuvat [Puhemies koputtaa] menneiden vuosikymmenten osalta, myöskin vaikkapa kaupan osalta, kertovat. [Puhemies: Näin!] Tätä työtä on tehty, sitä tehdään koko ajan.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Mäenpää.

16.20 Juha Mäenpää ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ukrainan tekemä ratkaisu on ollut tehdä isänmaallista talouspolitiikkaa, jonka tarpeellisuuden on Ukrainan kriisinsietokyky osoittanut. Nyt on meidän kotimaassamme toimittava samalla tavoin oman kansallisen energiahuoltovarmuutemme ja ruokahuoltomme varmistamiseksi. Huoltovarmuus on noussut meidän kaikkien kansalaisten huulille.

Vuonna 2011 romutimme jalkaväkimiinat, 2022 romutamme turvetuotantokoneita. Ukrainan kriisi on nostanut esiin nämä kaksi päätöstä, joihin meillä ei ole varaa. Ensi talvena tulevat taas pakkaset, energiahuoltovarmuutemme on turvattava.

Hallitus on kertonut, että varmuusvarastot ovat kunnossa. Tämä ei täysin pidä paikkaansa. Kaikki polttoturpeen turvavarastot piisaavat vain yhden talven ajaksi pienen kaupungin lämmittämiseen. Haluaisin kysyä ympäristöministeriltä: [Puhemies koputtaa] onko hallitus valmis tekemään kaiken mahdollisen, että polttoturpeen nosto saadaan käyntiin ja turvavarastot kuntoon ensi talveksi, ja sitouduteko itse siihen?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt on aika ylitetty. — Ministeri Kari.

16.21 Ympäristö- ja ilmastoministeri Emma Kari (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Alkuun haluan sanoa, että se, mikä tässä keskustelussa on selvää, on se, että todellakin Ukrainan asia on Suomen asia. Tämä täysin kohtuuton hyökkäys, jonka kohteeksi Ukrainan kansa on joutunut, on koskettanut monia suomalaisia syvästi.

Samaan aikaan se, mikä meidän on hyvä tässä hetkessä myös huomata, on se, että se linja, jota Suomessa on noudatettu, on ollut oikea linja. Me olemme jo pitkään, usean hallituksen toimesta irtautuneet meidän fossiiliriippuvuudestamme ja panostaneet omavaraisuuteen — panostaneet siihen, että me suomalaiset pärjäämme täällä kotimaassamme. Suomalaisen ei tarvitse olla huolissaan. Suomessa on varauduttu, ja kaikki se, minkä tarvitsee tehdä, vielä tehdään, jotta tässä maassa pärjätään kaikissa mahdollisissa tilanteissa. [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä] Tämä ei ole asia, josta hallituksessa on erimielisyyksiä, eikä myöskään asia, josta tässä salissa on erilaista tahtoa.

Pöytäkirja PTK 19/2022 vp

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Häkkänen.

16.22 **Antti Häkkänen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Venäjä on omalla toiminnallaan osoittanut, että koko Euroopassa on enemmän tai vähemmän sodan uhka päällä tällä hetkellä. Suoraa sotilaallista uhkaa ei sinänsä Suomeen tällä hetkellä kohdistu, mutta sen vaara on selvästi kasvanut, ja nyt koko poliittinen koneisto Suomessa yksissä tuumin ja hyvällä yhteistyöllä pohti tätä uutta turvallisuustilannetta, mitä se Suomelle tarkoittaa mahdollisten puolustusratkaisujen osalta, se on oma korinsa, mutta myös kotimaan kansallisen turvallisuuden osalta, ja sen palasena huoltovarmuuden vahvistaminen omana korinaan. Ne ovat meidän käsissä puhtaasti. Nyt on olennaista se, että vaikka Suomi on varautunut hyvin moniin asioihin puolustuskyvyn, energiajärjestelmän, osittain ruokahuollon osalta, tietyn muun kriisilainsäädännön osalta, niin parannettavaa löytyy useilla sektoreilla — siis lainsäädäntötoimia, resursointia ja muuta. Jotta tässä asiassa päästään järjestelmällisesti ja kokonaisuutena eteenpäin niin, että ei putoa mikään hallinnonhaara väliköön, [Puhemies koputtaa] kysyn pääministeriltä, miten tätä työtä tullaan johtamaan ja organisoimaan niin, että tämä on kokonaisuutena johdettua.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt pääministeri Marin.

16.24 **Pääministeri Sanna Marin** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Saarikko tässä hyvin edellä kuvasi, että paljon on jo tehty, mutta samanaikaisesti meidän on yhdessä nähtävä, että paljon on vielä tehtävää. Huoltovarmuuden osalta on tehty kartoitusta siitä, missä olemme riippuvaisia, missä me olemme omavaraisempia. Tätä työtä koko aika pyritään tekemään ja vahvistamaan Suomen omavaraisuutta ja huoltovarmuutta kaikista näkökulmista, on kyse ruokaturvasta, energiahuollosta tai myös muista tekijöistä. Eli on tehty paljon vuosien varrella useiden hallituskausien aikana, mutta on vielä paljon tehtävää. Tätä työtä tullaan koordinoimaan eri ryhmissä. Meille tulee erillinen ministerityöryhmä, kuten kuvasin, talouden ja huoltovarmuuden kokonaisuuden päälle katsomaan, että varmasti näitä hallinnon rajoja ei synny. Meillä tulee koko oma kokonaisuutensa kyber- ja hybridivaikuttamiseen varautumiseksi. Tätä kokonaisuutta katsoo tuo digiministerityöryhmä. Sen lisäksi tietenkin TP-UTVA tulee käsittelemään kriittiseen infrastruktuuriin liittyviä kysymyksiä. Eli kaikkea tätä kyllä [Puhemies koputtaa] tehdään hallinnonalarajat ylittävästi mahdollisimman hyvässä yhteistyössä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Savola.

16.25 **Mikko Savola kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Turvallisuustilanne on Euroopassa muuttunut, ja se kyllä kansalaisia puhututtaa. Kaikki nämä asiat, mitä täältä oppositiopuolueilta on tullut liittyen ruokaan, energiaan, huoltovarmuuteen ylipäätään, lääkkeisiin, kaikkeen tähän näin, sisäiseen ja ulkoiseen turvallisuuteen, ovat aivan keskeisiä asioita tällä hetkellä. Tiedän, että ministerit eri ministeriöissä paiskivat hartiavoimin näiden eteen töitä. Keskustan eduskuntaryhmä antaa täyden tukensa hallitukselle näiden asioiden ja Suomen turvallisuuden eteen tehtävästä työstä.

On kuitenkin nyt vaarana ja nähtävissä, että meidän kauppapolitiikkamme tulee myöskin muuttumaan. Tämä maa tarvitsee pitkäjänteisyyttä, tämä maa tarvitsee myöskin investointeja, jotta täällä pysyvät talouden pyörät pyörimässä ja meidän kansantaloutemme ke-

Pöytäkirja PTK 19/2022 vp

hittyy yhä edelleen. Kysyn hallitukselta: kuinka varmistetaan jatkossakin, että tähän maahan tulee investointeja, [Puhemies koputtaa] työpaikkoja ja tämän maan talouden rattaat pysyvät pyörimässä?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ministeri Lintilä.

16.26 Elinkeinoministeri Mika Lintilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Edustaja Savola kiinnittää huomiota erittäin tärkeään asiaan, joka ehkä vähän unohtuu tässä järkyttävässä tilanteessa. Ajatukset ovat tietysti Ukrainan tilanteesta, mutta pitää muistaa myös sellainen asia, että kyllä tämä vaikuttaa valitettavasti Suomen niin sanottuun maabrändiin eli siihen, miten Suomi nähdään maailmalla.

Meillä on valitettavasti ensimmäisiä signaaleja siitä, että esimerkiksi matkailijat ovat peruneet matkoja Suomeen. Tulee tietyllä tavalla se, että kun Suomi on ollut sellainen viehättävä, rauhallinen paikka, johon on kiva lähteä ottamaan valokuvia pohjoiseen ja vaikka tuonne itäistä naapuria kohti — nyt nämä kaikki ajatukset ovat pois. Samalla se on mennyt myös yritysten puolella siihen, että on ensimmäisiä viestejä yrityksiltä siitä, että he tulevat laittamaan investoinnit jonkinasteiseen jäädytykseen siksi aikaa, että nähdään, miten tämä tilanne muuttuu.

Eli kyllä tässä kaikkien ajatus ja toive on se, että tämä kriisi pystytään diplomaattisesti [Puhemies koputtaa] mahdollisimman nopeasti sopimaan. Se on myös Suomen talouden etu.

2.2. Suullinen kysymys Ukrainasta sotaa pakenevien auttamisesta (Veronika Honkasalo vas)

Suullinen kysymys SKT 28/2022 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Honkasalo.

Keskustelu

16.27 Veronika Honkasalo vas: Arvoisa puhemies! Tällä hetkellä monella suomalaisella on suuri hätä ja ahdistus Ukrainan tilanteesta, ja halu solidaarisuuteen on valtava. Moni haluaisi kansalaistoiminnan kautta auttaa, kun suuri määrä sotaa pakenevia saapuu lähitulevaisuudessa Suomeen — auttaa kotimajoituksessa sekä lasten, nuorten ja vanhusten tukemisessa, jotta integroituminen Suomeen olisi mahdollisimman turvallista ja kontaktit suomalaisiin syntyisivät mutkattomasti. Samaan aikaan meillä on olemassa vakiintuneita kansalaisjärjestöjä, joilla on pitkä ammatillinen kokemus juuri näissä tehtävissä. Onkin tärkeää, että konkreettisesta avusta on mahdollisimman paljon hyötyä ja että se tehdään oikein. Kysyisinkin hallitukselta: millä tavalla on varauduttu siihen, että Ukrainasta Suomeen saapuvia voidaan auttaa myös kansalaistoimijoiden ja vapaaehtoisten toimesta, ja miten tätä kaikkea on valmistauduttu koordinoimaan?

Pöytäkirja PTK 19/2022 vp

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Tähän ukrainalaisten auttamiseen oli tarkoitus mennä seuraavan aihealueen yhteydessä, mutta otetaan se tässä. — Ministeri Haavisto.

16.29 Ulkoministeri Pekka Haavisto (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin kiitos edustaja Honkasalolle kysymyksestä. On todellakin tilanne, jossa noin miljoona ukrainalaista on nyt liikkeellä. Ensimmäisenä vastaanottajamaana ovat olleet Puola ja muut naapurimaat, ja on ihan selvää, että sieltä tulee pakolaisia, avun tarvitsijoita, myös muihin eurooppalaisiin maihin ja myös Suomeen. Tässä tietysti tehdään parhaamme sen eteen, että Euroopassa löytyisi mekanismi: sisäministerit ovat käsitelleet tätä tilapäisen suojelun direktiiviä ja sen käyttöönottoa, jotta ihmiset voisivat saada hyvin nopeasti tämän byrokratiapuolen järjestykseen ja voisivat sitten enimmillään saada kolmen vuoden oleskeluluvan — ja samaan aikaan tarvitaan juuri tätä kansalaisjärjestöjen panosta. Punainen Risti ja monet muut ovat jo lähteneet liikkeelle, on paljon kansalaiskeräyksiä, ja kaikki tämä apu tullaan varmasti tarvitsemaan, tämä on niin massiivinen pakolaisliike. Samaan aikaan pitää pitää huoli siitä, että Suomi edelleen rahoittaa kansainvälistä Punaista Ristia ja niitä kansainvälisiä YK-järjestöjä, jotka sillä alueella toimivat, eli kansalaisjärjestöjen ja näiden virallisten organisaatioiden yhteistyö on tässä myös erittäin tärkeää.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Elomaa.

16.30 Ritva Elomaa ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun ruokakaapit ammottavat tyhjyyttään, niin siinä tilanteessa kaikki muut asiat tuntuvat tyhjänpäiväisiltä. Ruoan omavaraisuus on huoltovarmuuden peruspilari.

Tilanne on tämä: Ukraina on maapallon tärkein vilja-aitta, mutta nyt sato jää vähäiseksi — hyökkääjä pitää tästä huolen. Vaikutukset tulevat olemaan dramaattiset Ukrainan kansalle ja koko maailmalle.

Suomessa viljelijöiden ahdinko on rajua kustannusten nousun myötä, ja voi olla niin, että pellot jäävät nyt sitten viljelemättä tänä keväänä. Kysyn ministeri Lepältä: mitä suunnitelmia hallituksella on suomalaisen maanviljelyn akuutin kriisin ratkaisemiseksi? Entä ruoantuotannon omavaraisuuden takaamiseksi pidemmällä tähtäimellä? Alkutuottajat tarvitsevat rehdin korvauksen tuotteistaan, muuten toiminta loppuu — välikädet vievät tällä hetkellä niin suuren siivun.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja ministeri Leppä.

16.31 Maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Elomaan analyysi on aivan oikea. Markkinat ovat järkkyneet, viljapörssit ovat reagoineet heti, välittömästi, kun tuo oikeuttamaton hyökkäys tapahtui, ja moni sellainen maa, joka on laskenut Ukrainan varaan omaa ruokahuoltoaan, tulee nyt erittäin pahaan tilanteeseen ja joutuu etsimään sen jostakin muualta. Siksi on oleellisen tärkeää se, mitä on tässä moneen kertaan kaikilta tahoilta todettu, että meidän kokonaisturvallisuutemme ja kokonaismaanpuolustuksemme osalta huoltovarmuus on aivan keskeistä. Ja noista viesteistä, jotka viljelijöiltä tulevat, että nyt tässä kustannuskriisissä osa pelloista jää keväällä satokasveja vaille: Me teemme kaikkemme, että näin ei tapahdu, ja me käymme tämän asian kimppuun ja olemme käyneet, me valmistelemme toimia, joilla me kannustam-

Pöytäkirja PTK 19/2022 vp

me viljelijöitä siihen, että satokasveja laitetaan, viljaa laitetaan, sato korjataan, rehua tuotetaan — sekä eläimille että ihmisille ruokaa ja ruoan raaka-aineita. Tämän me tulemme tekemään, ja totta kai tähänkin yhteyteen jälleen sanon sen: myös markkinoiden pitää toimia. [Puhemies koputtaa] Nämä kaksi asiaa: valtion toimia tullaan tekemään, ja markkinoiden pitää toimia.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Räsänen.

16.32 Päivi Räsänen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ukrainalaiset kausityöntekijät ovat tärkeä työntekijäryhmä suomalaisessa maataloudessa, marja- ja vihannestillloilla ja myös metsäalalla. Me olemme eläneet jo sen ajan, jolloin koronaepidemian vuoksi oli suuri huoli, että saadaanko näitä kausityöntekijöitä, ja nyt jälleen olemme tämän Ukrainan sodan vuoksi tässä tilanteessa. Tämä ei koske tietenkään pelkästään Suomea, se koskee tuotantoa myös muissa Euroopan maissa.

Kysyn: millä tavalla hallitus tähän tilanteeseen nyt varautuu?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja ministeri Leppä.

16.33 Maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä kausityövoiman saatavuus on yksi kulma, tärkeä kulma, tätä huoltovarmuutta, ja niin kuin edustaja Räsänen totesi, tämä sama ongelma on myös muualla Euroopassa. Se on ehkä vähän isompikin joissakin muissa maissa, ja tässä tehdään sekä eurooppalaista yhteistyötä että meillä omia toimia. Ministeri Haavisto täällä äsken mainitsi juuri näistä sujuvista toimenpiteistä, joilla sitten sinne työnsyryyn pääsevät ne henkilöt, jotka tänne tulevat turvaan tavalla tai toisella, ja tämä on yksi niistä keskeisistä asioista, että hallinnon rajat ylitetään eikä tule sellaisia kapeikkoja ja byrokraattisia toimintamalleja, jotka tätä pystyisivät hidastamaan. Olen itse käyttänyt sellaista termiä kuin ”humanitäärinen työlupa”, eli että meillä yhdistetään nämä asiat. Ennen kaikkea tarjotaan turvaa ukrainalaisille, jotka tänne tulevat, mutta myös mahdollisuus siihen, että he voivat tehdä töitä. Me teemme tässä asiassa vahvaa yhteistyötä yli kaikkien hallintorajojen, jotta tämä on myös mahdollista. Ja tämän lisäksi me teemme [Puhemies koputtaa] kotimaassa toimia, jotta myös kotimaasta löydetään toimijoita ja työntekijöitä tiloille.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja seuraava kysymys, edustaja al-Taee.

16.34 Hussein al-Taee sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sotiakin kokeneena tiedän, että koulu esimerkiksi on ensimmäinen asia, joka uhrataan kriisin keskellä. Tosin tiedän myös, että erityisesti naiset, lapset ja vähemmistöt kärsivät sodan aikana, ja sen näyttävät myös kansainväliset tutkimukset. Nyt kun mietin, että ensi viikolla on naistenpäivä, ja mietin, että lähetämme paljon apua Ukrainaan, niin kuin meidän pitäisikin, niin millaista pakettia valmistelemme, että pidämme huolta siitä, että naiset, tytöt, lapset ovat tässä erityisessä haavoittuvassa asemassa vähemmän kärsijöinä kuin normaalisti. Onko sellainen esimerkiksi etäkoulu, joka on Suomessa ollut hyvä esimerkki? Pystymmekö me pitämään jotain toivoa tavallisesta elämästä yllä? Onko tätä mietitty, ja millä ministeriporukalla?

Pöytäkirja PTK 19/2022 vp

Toinen varapuhemies Juho Eerola: No niin. — Ministeri Haavisto.

16.35 Ulkoministeri Pekka Haavisto (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tietysti nyt tämä pakolaiskriisi on niin uusi asia, miljoona ihmistä liikkeellä, ehkä vielä enemmänkin, että emme ole kaikkiin näihin muotoihin vielä pystyneet paneutumaan. Nyt tärkeintä on, että saadaan jonkinlainen telta pään päälle ja ruokaa ja vettä ja lääkinnällistä apua näille ihmisille, jotka ovat liikkeessä, mutta pikkuhiljaa he tulevat sijoittumaan eri puolille Eurooppaa.

Oikeastaan nyt on tärkeää, että katsotaan ensin sitä ryhmää, joka vielä on maan sisällä, että heitä voidaan siellä auttaa. Sitten näitä, jotka ovat ympäröivissä maissa, mitä voidaan heidän eteensä tehdä. Ja sitten, kun he pysyvämminkin tulevat Suomeen ja muualle, mitä sitten tehdään. Ja on ihan totta, että esimerkiksi lapsille se kiinnekohta maailmaan ja elämään ja arkeen on kuitenkin se koulu ja koulunkäynnin jatkuminen, ja otamme nyt tästä ajatuksesta myöskin koppia, että voitaisiinko jotakin tehdä tällaisen etäkoulun tai muiden eteen, taikka käyttämällä opettajaresursseja näiden lasten hyväksi, jotka täällä pakolaistaipaleella tällä hetkellä ovat. Erittäin tärkeä asia, jotta lapset saavat jotain vakiintunutta elämäänsä tässä kauheassa tilanteessa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja nyt palataan vielä hetkeksi näihin oma-varaisuuskysymyksiin, edustaja Antikainen.

16.36 Sanna Antikainen ps (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa herra puhemies! Niin, Venäjän häikäilemätön hyökkäys toi sodan Eurooppaan. Slava Ukraini!

Arvoisa puhemies! Vuonna 2013 lakkautettiin oikeastaan vain kielipolitiikan vuoksi Pohjois-Karjalan prikaati, joka oli sijainnin ja itärajan olosuhteisiin liittyvän asiantuntemuksensa vuoksi erittäin tärkeä myös huoltovarmuudenkin kannalta.

Arvoisa puhemies! Prikaatimme sulkeminen jätti aukon itärajalle. Päätös voitaisiin ottaa nyt uudelleen tarkasteluun ja rakentaa itärajalle uusi moderniin maanpuolustukseen sopeva prikaati. Olisitteko valmis tarkastelemaan tätä asiaa, arvoisa herra puolustusministeri?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Puolustusministeri Kaikkonen.

16.37 Puolustusministeri Antti Kaikkonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aikanaan on tehty säästöjä puolustukseen ja myös varuskuntaverkostoa on tarkasteltu. Siellä on ollut onnistuneempia ja vähemmän onnistuneita ratkaisuja. Siinä voi harrastaa jälkiviisautta. Kuitenkin se meidän varuskuntaverkosto, mikä tällä hetkellä on, on mitoitettu sille alokasmäärälle, mikä meillä tällä hetkellä on, ja sitä se palvelee asianmukaisella tavalla.

Kaiken kaikkiaan näinä viikkoina olen käynyt Puolustusvoimien kanssa keskustelua siitä, minkälaisia tarpeita Puolustusvoimilla on tässä kiristyneessä turvallisuustilanteessa, mikä meillä Euroopassa on. Huomenna tapaan valtiovarainministeri Saarikkoa ja tulen esittämään lisärahoitusta puolustukseen lyhyemmällä aikavälillä, mutta varmasti tulevat kysymykseen myös pidemmän aikavälin tarkastelut.

Puolustusvoimat ei ole esittänyt tällaisia rakenteellisia ehdotuksia kuin otitte esille. Katsotaan, syntyykö sellaisille tarvetta, kun keskustelu jatkuu.

Pöytäkirja PTK 19/2022 vp

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.3. Suullinen kysymys ukrainalaisten auttamisesta (Pauli Kiuru kok)

Suullinen kysymys SKT 29/2022 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt vaihdetaan pikkuhiljaa aihealuetta, mutta pysytään silti Ukrainassa. — Edustaja Kiuru.

Keskustelu

16.38 **Pauli Kiuru kok:** Arvoisa herra puhemies! Putinin hyökkäys Ukrainaan on rikos. Kyse on hyökkäyksestä ihmisyyttä, demokratiaa ja koko Eurooppaa vastaan. On tärkeää, että Suomi auttaa Ukrainaa ja ukrainalaisia siten kuin haluaisimme itseämme autettavan vastaavassa tilanteessa. Haluan kokoomuksen puolesta kiittää hallitusta siitä, että päättimme viedä maahan taloudellisen avun lisäksi myös puolustusmateriaalia ja lääkinällistä apua. Itsenäisellä valtiolla on oikeus puolustaa itseään ja kansaansa.

Myös moni yksittäinen suomalainen järjestö ja yritys haluaa auttaa ukrainalaisia. Auttaminen on tärkeää myös suomalaisille — se, että saa auttaa. Kysynkin pääministeriltä: millä keinoin suosittelette suomalaisia auttamaan Ukrainaa ja ukrainalaisia ja millä keinoin apu kohdentuisi mahdollisimman hyvin tarvitseville paikan päälle Ukrainassa?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Pääministeri Marin.

16.39 **Pääministeri Sanna Marin** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Monilla suomalaisilla on nyt todella tarve auttaa, osoittaa tukea Ukrainalle. Tämän me näemme kaikki ympärillämme. Ihmiset ovat kerääntyneet ukrainalaisten tueksi. Tämä on suomalaista perinnettä myös, että silloin kun jossain on hätä, niin silloin pyrimme parhaamme tekemään auttamiseksi.

Meillä on Suomessa laaja järjestökenttä, jonka kautta apua myös koordinoidaan perille. Näkisin näin, että järjestöjen kautta, sen yhteisen työn kautta, on tässä tilanteessa paras myös yksittäisten kansalaisten auttaa. Tietenkin yritykset tekevät oman osansa, elinkeino-elämä tekee oman osansa — siellä pystytään myös järjestäytyneesti viemään apua perille — ja sitten omalta isolta osaltansa tietenkin kansallisvaltiot auttavat Ukrainaa tässä tilanteessa. Kuten kuvasitte, Suomi vie rahallista apua, materiaalista apua, hyvin monenlaista apua, myös aseellista apua Ukrainaan heidän toiveidensa ja pyyntöjensä mukaisesti. Sen lisäksi me olemme varautuneet myös ottamaan ihmisiä vastaan, eli sekin on avun antamista, että me autamme Ukrainan naapurimaita niin, että siellä voidaan [Puhemies koputtaa] ihmisiä ottaa vastaan, ja myös omalta osaltamme tähän varaudumme.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. Ja nyt ne edustajat, jotka tästä aihealueesta — ukrainalaisten auttamisesta — haluavat esittää lisäkysymyksiä, pyydän nousemaan ja painamaan V-painiketta. — Ja edustaja Kiuru jatkaa.

Pöytäkirja PTK 19/2022 vp

16.41 **Pauli Kiuru kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ukrainan auttamisen lisäksi meidän on autettava itseämme. On varauduttava myös — valitettavasti — perinteiseen sodankäyntiin. Saamme olla tyytyväisiä siitä, että olemme ylläpitäneet vahvaa maanpuolustusta ja meillä on vahva reserviläis- ja asevelvollisuusarmeija.

Suomi on pitänyt huolta siitä, että meillä on käytössä paras mahdollinen puolustusmateriaali. Viime syksyn hävittäjähankinta on siitä erinomainen esimerkki, ja kiitos asiasta hallitukselle.

Kaikkia hankintoja ei luonnollisesti voida tehdä kerralla, ja niitä on jaksotettava. Turvallisuusympäristömme muutos asettaa paineita maanpuolustuksemme resursseille. Käynnissä olevan sodan seurauksena puolustusmateriaalien hinnat tulevat nousemaan ja toimitusajat pitenevät. Kysynkin puolustusministeriltä: pitäisikö Puolustusvoimille osoittaa pikaisesti lisärahoitusta joidenkin hankintojen aikaistamiselle, jotta vältämme mahdolliset toimitusvaikeudet?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja puolustusministeri Kaikkonen.

16.42 **Puolustusministeri Antti Kaikkonen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomella on hyvät puolustusvoimat, ja suomalaiset voivat luottaa puolustusvoimiimme. Emme missään vaiheessa ajaneet alas puolustuskyykyämme. Jotkut muut eurooppalaiset valtiot kylmän sodan jälkeen tekivät niin. Näin ollen voi sanoa, että meillä ovat perusasiat kunnossa.

Kuitenkin on niin, että tämä kiristynyt turvallisuustilanne aikaansaa sellaisia kysymyksiä, joita te nostitte, ja mielestäni on perusteltua, että nyt katsotaan, miten meidän on tässä tilanteessa toimittava. Käsitykseni on se, että meillä on tiettyjä parantamisen paikkoja sekä materiaalipuolella että henkilöstöpuolella, ja aion tästä asiasta aloittaa keskustelut valtiovarainministeriön kanssa.

Olen huomannut, että eri puolilta tätä salia on tullut ymmärtäväistä, myönteistä suhtautumista siihen, että puolustusmäärärahoja voitaisiin kenties nostaa. Kiitän siitä, ja toivottavasti tämän asian suhteen saadaan päätöksiä aikaiseksi tässä kevättalven aikana.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Mykkänen.

16.43 **Kai Mykkänen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ukrainan asia on meidän. Se pätee nyt monellakin tavalla, myös sillä tavalla, että lähiviikkojen tapahtumat Ukrainassa vaikuttavat vuosiksi suoraan myös meidän turvallisuusympäristöön. Emme tietenkään voi hyväksyä sitä, että suvereenin eurooppalaisen valtion kohtalo määrätään hyökkääjän aseina. Meidän täytyy kaikin tavoin auttaa Ukrainaa. Hyvä, että tällä viikolla on tehty päätöksiä myös sotilaallisesta avusta, ja aivan erityisesti haluan kyllä tässäkin yhteydessä kiittää niitä tuhansia suomalaisia, jotka keräävät erilaista tarviketta ja lähettävät sitä tuolle alueelle. Kuitenkin huomaamme, että tämä apu on aika järjestäytymätöntä. On kuljetusvaikeuksia, ukrainalaisten yhteisö ei ollut vielä ainakaan eilen saanut edes rahanke-räyslupaa. Kysyn tässä nyt pääministeriltä: olisiko mahdollista hallituksen järjestää esimerkiksi ilmasilta Suomesta Puolaan, [Puhemies koputtaa] jotta tämä apu menisi nopeasti ja keskitetysti perille?

Pöytäkirja PTK 19/2022 vp

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja pääministeri Marin.

16.44 Pääministeri Sanna Marin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tuossa juuri äsken itsekkin katsoin valtioneuvoston sivuja. Siellä on tällainen oma linkkinsä tällaiselle koontisivulle, mistä voi katsoa kaikki ajantasaiset tiedot, ja ohjeet myös kansalaisille siitä, mitä tässä tilanteessa voidaan tehdä. Uskon, että ulkoministeriössä tätä ilmasiltakysymystä myös tällä hetkellä selvitetään ja arvioidaan, ja tiedän, että moni yritysedustaja, elinkeinoelämänkin edustaja, on ottanut yhteyttä. Heillä on monenlaista erilaista materiaalia, erittäin käypää materiaalia liiveistä alkaen, mitä voitaisiin sinne paikan päälle toimittaa. Uskon, että ulkoministeriössä ulkomaankauppa- ja kehitysyhteistyöministeri ja ulkoministeri myös omalta osaltansa tätä arvioivat, millä tavalla voimme olla näidenkin tahojen tukena. Ehkä korostan myös tavallisten kansalaisten näkökulmasta järjestöjen roolia, vakiintuneita järjestöjä. SPR, Kirkon Ulkomaanapu, Unicef — monen tällaisen vakiintuneen toimijan kautta voi lahjoittaa rahaa myös Ukrainaan. Rahankeräysluvut käsitellään sitten asianmukaisesti [Puhemies koputtaa] tietenkin Poliisihallituksessa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Eduskunnan Ukraina-ystävyyssryhmän puheenjohtaja, edustaja Östman.

16.45 Peter Östman kd (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Kaksi vuotta sitten, kun minut valittiin eduskunnan Ukraina-ystävyyssryhmän puheenjohtajaksi, en ymmärtänyt — tuskin kukaan muukaan — millaisia haasteita Ukraina ja sen kansa tulisivat kohtaamaan. Nyt me näemme kaikki edessämme sietämättömän tragedian.

Tasavallan presidentti, ulkoministeri, koko hallitus ja diplomaattikuntamme työskentelevät intensiivisesti. Haluan välittää ukrainalaisten kiitollisuuden hallituksen ja eduskunnan sekä suomalaisten tuesta ja esirukouksista Ukrainan ja sen kärsivän kansan hyväksi. Aivan niin kuin edustaja Kiuru totesi, näemme ennennäkemätöntä auttamishalua suomalaisten keskuudessa, taloudellisesti ja humanitäärisin keinoin. Nyt tarvitaan laajaa kansainvälistä solidaarisuutta ja yhtenäisyyttä.

Lyhyt kysymys hallitukselle: voisitteko te vielä kerätä kaiken sen tiedon, miten suomalaiset voivat auttaa yksityisinä henkilöinä, [Puhemies koputtaa] seurakuntina ja kolmantena sektorina tässä yhteydessä?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ministeri Haavisto.

16.47 Ulkoministeri Pekka Haavisto (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos ensinnäkin edustaja Östmanille ja ystävyysryhmälle teidän omasta panoksestanne tässä asiassa. Tässä tarvitaan kaikkia tällä hetkellä.

Tällaisessa kriisissä, kun nopeasti pitää saada apua, on usein paras tapa silloin ihan rahallinen lahjoitus, jolloin ne organisaatiot, jotka siellä kentällä toimivat, kuten Punainen Risti ja muut, saavat sieltä läheltä mahdollisesti hankittua ne tuotteet ja tavarat — niin kauan kuin niitä on — joita tällaisessa kriisissä tarvitaan.

Olemme myös tarkkaan seuranneet — kun tässä kysyttiin tästä ilmasillasta — Puolan ja muiden naapurimaiden pyyntöjä. Vielä ei ole tullut tällaisia pyyntöjä esimerkiksi suurten ihmisryhmien siirtämiseksi sieltä, vaan pyynnöt koskevat ennen kaikkea sitä, että nyt saadaa apu siellä oleville ihmisille paikan päällä ja pystytään heitä siellä auttamaan. Ja sitten

Pöytäkirja PTK 19/2022 vp

katsotaan ajan myötä, minne ihmiset lopulta sijoittuvat, ja minne haluavat sijoittua, Euroopassa. Mutta on erittäin tärkeää, että tämä järjestökenttä toimii. Ja olemme valmiit tekemään kaikkemme myöskin ulkoministeriössä näiden linkkien ja tietojen yhdistämiseen, [Puhemies koputtaa] mitkä ovat niitä tehokkaita tapoja saada apu perille.

2.4. Suullinen kysymys ukrainalaisten lasten ja perheiden auttamisesta (Saara Hyrkkö vihr)

Suullinen kysymys SKT 30/2022 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Hyrkkö.

Keskustelu

16.48 **Saara Hyrkkö vihr:** Arvoisa puhemies! Putinin Venäjän hyytävä hyökkäys Ukrainassa jatkuu, ja sodan pitkittyessä ja raaistuessa myös humanitaarinen kriisi syvenee hetki hetkeltä. Siitä kärsivät lapset, naiset, vammaiset henkilöt — he, jotka ovat jo valmiiksi olleet haavoittuvassa asemassa.

Moni meistä on nähnyt kuvia metroasemalla syntyneistä lapsista, tuhon alle jääneistä päiväkodeista ja vastasyntyneistä, joita hoidetaan itsekyhätysissä pommisuojoissa. Unicefin mukaan sota koskettaa kaikkia Ukrainan seitsemää ja puolta miljoonaa lasta. YK:n väestörahoisto UNFPAn mukaan esimerkiksi Harkovassa on hyökkäyksen aikana syntynyt jo sata lasta ja 80 000 naista tulee synnyttämään seuraavien kolmen kuukauden aikana, moni heistä ilman terveydenhoidon apua, turvaa ja hygieniatasoa. Kysynkin ministeri Skinnarilta: miten Suomi aikoo tukea humanitaarisia järjestöjä siinä työssä, jossa he auttavat ukrainalaisia lapsia ja perheitä tässä tilanteessa?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja ministeri Skinnari.

16.49 **Kehitysyhteistyö- ja ulkomaankauppaministeri Ville Skinnari** (vastauspuheen vuoro): Arvoisa puhemies! Suomi teki välittömästi sinä päivänä, kun Venäjä hyökkäsi, yli kahdeksan miljoonan euron tukipäätöksen, ja Suomen painopiste on ehdottomasti naiset, lapset, tytöt ja vammaiset henkilöt. Tilanne on kuitenkin erittäin vaikea, ja suurin huolestuminen on juuri se avun perillepääsy, se, miten konfliktitilanteessa saamme todella avun perille. Muun muassa jo tulevana viikonloppuna me kehitysministerit kokoonnumme Ranskassa pohtimaan sitä, miten Euroopan unionin maat pystyvät yhdessä YK-järjestöjen, Punaisen Ristin ja kaiken kaikkiaan koko kansainvälisen yhteisön puolesta tekemään enemmän. Siinäkin mielessä Euroopan unioni ja nämä Suomen painopisteet — eli naiset, tytöt ja vammaiset — ovat niitä asioita, mitä tulen itse painottamaan myös tulevana viikonloppuna Ranskan kokouksessa.

2.5. Suullinen kysymys ukrainalaisten pakolaisten auttamisesta (Mikko Ollikainen r)

Suullinen kysymys SKT 31/2022 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ledamot Ollikainen.

Keskustelu

16.50 Mikko Ollikainen r: Ärade talman, arvoisa puhemies! Ukrainas sak är vår. Kriget i Ukraina har aktiverat en väldigt stark vilja att hjälpa människorna och krigsoffren i Ukraina. Nyhetsflödet visar ett akut nödläge med människor som modigt kämpar för sitt land, men också familjer och barn som tvingats fly från sina hem. Det här kriget har berört oss precis alla, och all hjälp som nu kanaliseras via olika organisationer och samarbeten är välkommen.

Ukrainan kriisi on koskettanut meitä kaikkia ja herättänyt suomalaisilla vahvan auttamisen halun, kuten tässä mainittiin. Sekä tavalliset ihmiset että yritykset ovat lahjoittaneet rahaa.

Kysyisin kuitenkin tästä, kun tässä on yli miljoona ukrainalaista paennut turvallisista kodeistaan ja he ovat joutuneet pakenemaan ulkomaille. Tässä puhuttiin ilmatiestä, mutta olisiko meritiekin yksi mahdollisuus auttaa esimerkiksi naisia tai lapsia, niin että he tulisivat [Puhemies koputtaa] turvapaikanhakijoiksi tänne Suomeen? Kysyn pääministeriltä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Pääministeri. — Vai olisiko enemmän kuitenkin ministeri Haavisto?

16.51 Ulkoministeri Pekka Haavisto (vastauspuheenvuoro): Tack, riksdagsledamot Ollikainen. Mycket bra fråga.

Tässä, mikä olisi sitten se paras tapa auttaa ihmisiä nyt näistä lähiympäristön maista kohti Pohjoismaita, kohti Suomea, kohti muita Euroopan maita, harkitaan koko ajan kaikkia mahdollisuuksia. Meillä on vastaanotto-organisaatio sinänsä kunnossa. Sisäministeriön johdolla siihen valmistaudutaan, kunnat ovat valmiina. Näitä resursseja on auttaa ihmisiä sitten, kun he tulevat tänne, mutta juuri nyt pyritään keskittymään siihen, että he saavat sen ensimmäisen avun siinä maassa, jonne he ovat tulleet, Puolassa ja muissa Ukrainaa ympäröivissä maissa. Myöskin heidän oma tahtonsa tässä vaikuttaa: minne he haluavat sijoittua, haluavatko he jäädä lähelle omaa kotimaataan vai tulla sitten kauemmaksi, ja mikä on heidän oma suunnitelmansa, onko se paluu Ukrainaan jossain vaiheessa? Monethan eivät tiedä vielä, mikä on Ukrainan kohtalo näinä hetkinä ja onko sitä paluumahdollisuutta näillä ihmisillä. Tässä täytyy kaikki tämä ottaa huomioon, mutta teemme ilman muuta parhaamme siinä, että silloin kun on ihmiset, jotka haluavat Suomeen sijoittua, he pääsevät tänne helposti, ja kuten ministeri Leppä sanoi, myöskin nopeasti [Puhemies koputtaa] sitten töihin kiinni.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Zyskowicz.

Pöytäkirja PTK 19/2022 vp

16.52 Ben Zyskowicz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Jatkan tästä. On aivan järkyttävää, että Venäjä on ilman mitään syytä hyökännyt Ukrainan kimppuun. Tälläkin hetkellä, kun me olemme täällä lämpimässä ja turvallisessa Eduskuntatalossa, Ukrainassa siviilejä, naisia, lapsia, vanhuksia kuolee Venäjän pommituksissa.

Te sanoitte, ministeri Haavisto, että olemme varautuneet pakolaisten vastaanottoon. Sanoitte myös, että sieltä tulee pakolaisia myös Suomeen. Ymmärrän niitä näkökohtia, joita edellisessä vastauksessanne sanoitte, mutta eikö meillä voisi olla aktiivisempi rooli? Eikö voitaisi ajatella, että Suomesta ja miksei muistakin Pohjoismaista lähtisi bussikolonnia Puolaan, sinne lähialueelle noutamaan pakolaisia, jotka siellä palelevat, kärsivät nälästä, kärsivät puutteesta? En epäile hetkeäkään, etteikö sieltä olisi halukkuutta tulla turvaan Suomeen. Mitä tästä ajattelette?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ministeri Haavisto.

16.53 Ulkoministeri Pekka Haavisto (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nämä ovat hyviä ajatuksia, ja koko ajan ulkoministeriössä seuraamme tätä, mitä voimme tehdä enemmän. Käymme myös koko ajan keskustelua Puolan ja näiden ympäröivien maiden kanssa tästä, mitä juuri nyt tarvitaan, miten he arvioivat tilannetta, miten näitä ihmisiä voitaisiin auttaa.

Kun kuvasitte tätä karmeutta, jonka keskellä ihmiset ovat pommituksissa ja sotatapah-tumissa — valitettavasti nyt sotatapah-tumien edetessä näemme ehkä vielä kauheampia ku-via, kun asutuskeskuksia saarretaan, ympäröidään, asutuskeskuksien huoltoa pyritään kat-kaisemaan ja pahimmassa tapauksessa myöskin siviilit jäävät vielä enemmän pommitus-ten ja aseellisten hyökkäysten alle. Tämä on tietysti se, jota yritämme estää, mutta meidän on varustauduttava myöskin siihen, että joudumme antamaan monenlaista apua ihmisille, jotka nyt pakenevat näiltä alueilta, ja voi olla, että lähiviikot tuovat vielä karmeampia ti-lanteita eteen. Olemme valmiit tässä toimimaan, ja todellakin teemme koko ajan näiden naapurimaiden kanssa yhteistyötä. Huomenna tapaan taas Puolan ulkoministerin EU-ko-kouksessa, ja totta kai häneltä kysyn, mitä vielä tarvitaan, millä keinoilla [Puhemies koput-taa] parhaiten autamme juuri nyt.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Laakso.

16.55 Sheikki Laakso ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomalaisilla on täl-lä hetkellä todellakin kauhea halu auttaa, voisin sanoa ennennäkemätön. Tiedän itse sen, kun olin koko viikonlopun pakkaamassa erään pienen järjestön toimesta tavaroita, jotka ovat Lublinin kaupungissa muutaman tunnin päästä. Tässä kävin keskusteluja ihmisten kanssa, jotka toivat tavaroita kyseiseen järjestöön. Suurin yksittäinen syy, minkä takia he halusivat juuri tähän järjestöön näitä tuoda, on sen järjestön kasvollisuus.

Mitä hallitus voisi tehdä, että tällaiset pienet, niin sanotusti kasvolliset järjestöt voisivat paremmin tukea? Koska oikeasti olen aivan varma, että tuen määrä on pienempi, jos noja-taan esimerkiksi pääministerin mainitsemiin isoihin kasvottomiin järjestöihin — jotka toki harjoittavat hyvää toimintaa, mutta kuitenkin niin, että se kasvottomuus häiritsee [Puhe-mies koputtaa] monenkin auttamishalua.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Pääministeri Marin.

Pöytäkirja PTK 19/2022 vp

16.56 Pääministeri Sanna Marin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tietenkään meillä ei nyt ole sisäministeri paikalla, joka sitten näistä rahankeräysluvista ja muista pysyisi tarkemmin vastaamaan.

Ymmärrän täysin sen, että ihmisillä on tarve ja halu auttaa. Kaikki haluavat tehdä oman osansa, koska hätä on suuri, ja suomalaiset ihmiset ovat luonteenlaadultaan sellaisia, että he haluavat tässä vaikeassa tilanteessa auttaa kaikin mahdollisin keinoin. Mutta kuten tässä on edellä hyvin todettu, niin on myös syytä muistaa, että siellä Ukrainassa on nyt erittäin akuutti sotatilanne päällä ja siellä on tarvetta tietyille materiaaleille. Ei välttämättä vielä tässä vaiheessa toisille. Ja sen vuoksi tällaisessa tilanteessa myös nojaisiin niihin vakiintuneisiin tahoihin, jotka toimivat siellä Ukrainassa tälläkin hetkellä ja jotka sitä apua toimittavat perille. Eli tässäkin tilanteessa, sen keskellä, että meillä on tarve auttaa, niin pitää myös muistaa se, että Ukrainassa on se hätä ja meidän pitää nyt kuunnella, minkälaista apua siellä tarvitaan, mitä he tarvitsevat. Ei toimia omista lähtökohdistansa, vaan nimenomaisesti heidän tarpeistansa käsin. [Puhemies koputtaa] Ja tässä nämä vakiintuneet tahot ovat se porukka, joka nyt parhaiten tietää sen maaston, missä työskennellään.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Edustaja Sarkomaa.

16.57 Sari Sarkomaa kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ukrainan humanitääriin kriisi syvenee. Ukrainan kansa tarvitsee kaiken mahdollisen avun, ja suomalaiset ovatkin suurella sydämellä auttamassa. Kriittinen tilanne on elintärkeissä perustarpeissa, esimerkiksi diabeetikot tarvitsevat kylmäsäilytettäviä insuliineja. Ruotsin terveysministerin mukaan he ovat toimittamassa hoitotarvikkeita Ukrainalle EU:n pyynnöstä. Ja onkin todella tärkeää, kuinka me onnistumme siinä, Suomi maana ja osana EU:ta, että kuinka me onnistumme viemään niitä elintärkeitä lääketarvikkeita tällä hetkellä Ukrainaan. Tähän varmasti hallitus vastaa, että kuinka tässä Suomi on mukana.

Mutta samaan aikaan meidän on yhtä lailla varauduttava poikkeusaikojen lääkehuollon toimivuuteen täällä omassa maassa. Moni kansalainen tätä pohtii. Ja kysynkin nyt pääministeriltä: onko hallituksella tekeillä toimenpiteitä, joilla me varmistetaan se, että esimerkiksi kotien riittävä varautumisen taso on kunnossa, ja onko tulossa sellaisia lakimuutoksia, jotka eduskunnan pitäisi tehdä meidän kriisikestävyyden [Puhemies: Aika!] tai ylipääntään meidän varautumisen kunnossa olemiseen? [Puhemies: Aika on täytetty!] Hallitus on varmasti nämä käynyt läpi, ja olisi hyvä kuulla, [Puhemies: Ja nyt kuulemme!] mitä tästä on eduskuntaan tulossa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ministeri Lindén.

16.59 Perhe- ja peruspalveluministeri Aki Lindén (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Välittömästi tämän kriisin puhjettua käynnistyivät tämänkaltaiset toimet — meillä tällä hetkellä johdetaan sosiaali- ja terveydenhuoltoa vuosi sitten täällä hyväksytyn uuden valmiusjärjestelmän mukaan viiden koordinoitun valmiuskeskuksen kautta, joissa on mukana sekä sosiaalipuoli että terveydenhuolto, yliopistolliset sairaalat ja kaikki — ja me totesimme, että johtavat sairaala-apteekit tällä hetkellä käynnistivät yhdessä lääkehankinnan niin, että me emme lähde nyt viemään meidän nykyisistä varastoista, jotka ovat toki meidän tarpeen mukaisia, mutta aina kuitenkin rajalliset, vaan me teemme nopean kansain-

Pöytäkirja PTK 19/2022 vp

välisen hankinnan, jonka me sitten kohdistamme kokonaan tuolle alueelle. Tämä sama koskee hoitotarvikkeita. Ja minulla on suuria toiveita siitä, että mahdollisesti vapaaehtoisia reittejä myöten me saisimme sinne myös henkilökuntaa auttamaan.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Gustafsson.

16.59 Jukka Gustafsson sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten käyty keskustelu on osoittanut, niin ukrainalaiset ovat vahvasti meidän mielessämme ja sydämissämme, erityisesti lapset.

Arvoisa puhemies! Luulen, että muitakin kuin minua on satuttanut ja mietityttänyt paljon se, miten Venäjän kansa voidaan pitää niin pimennossa sen kehityksen kohdalta, jonka me tiedämme Ukrainassa tapahtuvan. Miten tämä on tänä päivänä mahdollista? Mietin, että Suomi ei tässä informaatio sodassa nyt voi kovin paljon tehdä, mutta mielestäni Euroopan unioni voisi miettiä, mitä tehokeinoja moderni teknologia mahdollistaa, ja kohdistan kyllä kysymyksen ulkoministeri Haavistolle, jonka kokemus antaisi ymmärtää, että voisimme tehdä jotakin: mitä voimme tehdä?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: No niin, mitä voimme tehdä, ministeri Haavisto?

17.01 Ulkoministeri Pekka Haavisto (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin täytyy sanoa yksi asia, jonka olemme jo tehneet ja jolla on ollut suuri merkitys: Ylellä on ollut venäjänkieliset uutiset, ja moni venäläistäustainen Suomessa on voinut niitä seurata ja on ollut tämän informaation piirissä, mutta tiedän, että myöskin lähialueillamme Pietarissa ja muualla seurataan tätä mediaa ja ollaan kiinnostuneita siitä, miten täällä ajatellaan ja miten täällä näkyy sama uutisvirta, mitä he seuraavat muista medioista. Samaten internetin rooli on tullut aivan ratkaisevaksi. Tiedämme kaikista tutkimuksista, että nuori sukupolvi Venäjällä seuraa internetiä, saa sitä kautta monipuolisemman kuvan ja pystyy tätä kautta näitä lähteitä seuraamaan. Ja totta kai sitten muilla eurooppalaisilla mailla on samanlaisia medioita, joita voivat käyttää.

Tästä on keskusteltu paljon EU-ministerien kesken, ja puututte juuri oikeaan asiaan. Haluttaisiin, että tätä oikeaa ja riippumatonta tietoa olisi kaikkien saatavilla, ja varmasti se vaikuttaa sitten osaltaan muun muassa netin kautta Venäjän nuorempaan sukupolveen.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja vielä tähän aiheeseen edustaja Heinonen.

17.02 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Isoin huoli on nyt kyllä Ukrainassa. Marsalkka Mannerheimin patsaalla ukrainalaiset ovat olleet paikalla monena iltana — paikka on monessa mielessä tässä tapauksessa puhutteleva. Ukrainalaisten viesti on selvä: auttakaa, auttakaa nyt.

Lapset, äidit, vanhuksat tarvitsevat apua Ukrainassa, kun Putin on iskenyt myös siviili-kohteisiin, mutta he tarvitsevat myös puolustusmateriaalia. Kiitos puolustusministeri Kaikkoselle, että tämä päätös tehtiin, ja kysyisin: onko seuraava kokonaisuus jo valmistelussa?

Toisena nostaisin esille opetusministeri Anderssonille meidän lastemme tilanteen tässä vaikeassa tilanteessa. Moni lapsi on myös Suomessa äärimmäisen vaikeassa paikassa, he

Pöytäkirja PTK 19/2022 vp

eivät ymmärrä, mitä tapahtuu, kun emme mekään ymmärrä. Millä tavalla meidän koululaitos, varhaiskasvatus, ammattikasvattajat pystyvät tässä tilanteessa auttamaan näitä pieniä?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja ministeri Andersson.

17.03 Opetusministeri Li Andersson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitoksia edustaja Heinoselle tämän kysymyksen esiin nostamisesta, tämä on äärimmäisen tärkeä näkökulma. Tiedetään, että lapset ja nuoret kyllä näkevät myöskin kuvia uutisvirrasta, kuulevat sen, mistä aikuiset keskustelevat, ja tämä sota vaikuttaa myöskin lapsiin ja nuoriin täällä monin tavoin. Itse kannan huolta siitä, että kun nyt ollaan kohta kaksi vuotta eletty globaalia pandemiaa, tiedetään, että sillä on ollut myöskin hyvin suoria kielteisiä vaikutuksia lasten ja nuorten hyvinvointiin, niin nyt heti kun päästiin siitä akuutista vaiheesta pois, he joutuvat sitten tällaisen asian kohtaamaan.

Opetushallitus teki heti, kun tämä Venäjän hyökkäys tapahtui, ohjeistuksen varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja myöskin toisen asteen koulutuksen järjestäjille siitä, miten tätä sotaa voidaan käsitellä lasten ja nuorten kanssa, eli miten siitä voidaan keskustella kouluissa ja oppilaitoksissa, jopa päiväkodeissa. Itse pidän äärimmäisen tärkeänä, että me tuetaan meidän pedagogiikan koulutettuja alan ammattilaisia myöskin tässä työssä, koska he ovat monesti [Puhemies koputtaa] ne turvalliset aikuiset ja henkilöt, jotka sitten joutuvat näihin lasten kysymyksiin vastaamaan.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.6. Suullinen kysymys Suomen ja Ruotsin Nato-kannoista (Ano Turtiainen vkk)

Suullinen kysymys SKT 32/2022 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt viimeinen kysymys, johon joudutaan vastaamaan, joka on kokonaan ehkä oma aihealueensa mutta samaa tematiikkaa. — Edustaja Turtiainen.

Keskustelu

17.04 Ano Turtiainen vkk: Kiitos, arvoisa puhemies! Puolustusministeri Kaikkonen kertoi eilen Iltalehdessä, että Ruotsi ei ole liittymässä Natoon. Ruotsi on toki historiansa aikana tehnyt muitakin viisaita päätöksiä, kuten jättänyt liittymättä euroon.

Arvoiset kollegat! Osalla teistä tuntuu olevan kova kiire Natoon, mutta olettekohan harkinneet asian ihan loppuun asti, sillä euro tuskin kestää seuraavaa kriisiä sekä sitä, että Kiina ja Iran ovat valinneet puolensa. Jos öljykuljetukset loppuvat Hormuzinsalmesta, pyörät eivät nimittäin enää pyöri. Kysyn hallitukselta: onko teillä kenties tavoitteena saada Suomeen Pähkinäsaaren rauhan aika? — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. Ja kuka? — Ministeri Haavisto, rohkeasti. [Naurua]

Pöytäkirja PTK 19/2022 vp

17.05 **Ulkoministeri Pekka Haavisto** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tällaista tavoitetta hallituksella ei ole, minkä te mainitsitte. Täytyy sanoa, että hallitus toimii sen ulko- ja turvallisuuspoliittisen selonteon pohjalta, joka on tänne eduskuntaan annettu ja täällä eduskunnassa hyväksytty. Siihen ei ollut myöskään eduskunnalla huomauttamista, ja tämän pohjalta toimimme myöskin jatkossa.

Kysymyksen käsittely päättyi.

Kyselytunti päättyi.

3. Jari Kinnusen vapautuspyyntö lakivaliokunnan jäsenyydestä

Vapautuspyyntö VAP 7/2022 vp

Ainoa käsittely

Eduskunta hyväksyi vapautuspyynnön.

Täydennysvaali toimitetaan perjantaina 4.3.2022 kello 13 pidettävässä täysistunnossa. Ehdokeaslistat on jätettävä keskuskansliaan viimeistään 4.3.2022 kello 10.

4. Valtiontalouden tarkastusviraston kertomus vaalirahoituksen valvonnasta vuoden 2021 kuntavaaleissa

Kertomus K 4/2022 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärrjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään tarkastusvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Keskusteluun, edustaja Honkasalo.

Keskustelu

17.07 **Veronika Honkasalo vas:** Arvoisa puhemies! Eduskunta käsittelee nyt vaalirahoituksen valvontaraporttia kuntavaalien osalta.

Raportti osoittaa, että erot eri ehdokkaiden vaalirahoituksessa ovat hyvin suuret ja koko ajan kasvavat. Valtaosa kuntavaaleissa valituiksi ja varalle tulleista käytti ilmoitusten mukaan vaaleihin alle 800 euroa — samaan aikaan suurimmat kampanjat yksittäisten ehdokkaiden osalta nousivat jopa 80 000 euroon. Tämä on kehitys, josta on syytä olla huolissaan. Me tiedetään, että koulutustausta, käytettävissä olevat resurssit vaikuttavat yhä enemmän läpimenoön kaikissa vaaleissa: kuntavaaleissa ja erityisesti eduskuntavaaleissa. Voidaan myös aidosti pohtia sitä, onko mitään järkeä siinä, että tämmöisiä rahasummia pistetään demokraattisiin vaaleihin.

Itse olen tehnyt aivan eduskuntakauden alussa lakialoitteen, että meillä olisi kampanjakatot vaaleissa kaikkien vaalien osalta. Esimerkiksi kuntavaalien osalta ehdotin, että se oli-

Pöytäkirja PTK 19/2022 vp

si noin 7 000 euroa ja sitten vaikka eduskuntavaalien osalta 30 000 euroa — sekin on paljon rahaa.

Itse olen todella huolissani tästä kehityksestä, jossa raha vaikuttaa yhä enemmän siihen, kuka pääsee läpi. Me tiedetään jo nyt, että eivät kaikki ole samalla lähtöviivalla sen suhteen, miten asetetaan ehdolle vaaleihin. Ei voi olla niin, että raha vaikuttaa läpimenoon näin paljon.

Meillä on myös paljon tehtävää siinä, että me lisätään avoimuutta ja läpinäkyvyyttä. Nyt tämäkään ei välttämättä toteudu kaikilta osin näiden vaalirahailmoitusten suhteen. On myös huolestuttavaa, että esimerkiksi ennakkoilmoituksissa vastausprosentti jää aika alhaiseksi — samoin ei yllätä täyteen sataan prosenttiin myöskään näitten vaalirahailmoitusten suhteen.

Eli kyllä meillä on tässä erittäin iso demokratiakysymys, ja itse olen hyvin huolissani tästä suomalaisesta kehityksestä. — Kiitos. [Sebastian Tynkkynen: Hyvä puhe!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Mäkisalo-Ropponen.

17.10 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin kiitos edustaja Honkasalolle hyvästä puheenvuorosta. Olen pitkälti samaa mieltä tästä mahdollisesta demokratiavajeesta, josta puhuitte tässä puheenvuorossanne. Mutta minulla on vähän toisenlaisia näkökulmia osittain, eli tämän Valtiontalouden tarkastusviraston kuntavaalirahoitusta koskevan kertomuksen keskeinen sisältöhän on seuraava: ”Kaikki vuoden 2021 kuntavaalien ilmoitusvelvolliset ovat jättäneet lain tarkoittaman vaalirahailmoituksen. Valtiontalouden tarkastusvirasto on velvoittanut yhteensä 26 ilmoitusvelvollista tekemään vaalirahoitusilmoituksensa sakon uhalla. Tarkastusvirastolle tehtiin vuoden 2021 kuntavaalien vaalirahoitusilmoituksiin yksi nimetön kantelu ilmoitusten käsittelyn, selvitysten ja tehtyjen täydennysten jälkeen. Valtiontalouden tarkastusviraston tietoon ei tullut seikkoja, joiden perusteella tarkastusvirastolla olisi syytä epäillä vastaanottamiensa ilmoitusten oikeellisuutta.” Tämä oli siis semmoinen lyhyt yhteenveto tästä kertomuksesta, mutta vielä muutama muu huomio tämän kertomuksen sisällöstä.

Tarkastusvirasto nostaa esille toimivaltuuksiensa rajallisuuden, joka monessa kohtaa estää virastoa tehokkaasti tarkastamasta ilmoitettujen tietojen oikeellisuutta. Virheellisistä ilmoituksista ei vaalirahoituslaissa ole asetettu sanktioita. Viraston valvontatehtävä painottuu ilmoitusvelvollisuuden noudattamisen valvontaan. Lain muiden säännösten valvonta ei kuulu tarkastusviraston tehtäviin. Ja esimerkiksi vaalirahoituslain 4 §:n säännökset, jotka koskevat ehdokkaan vaalirahoituksen rajoituksia, eivät kuulu tarkastusviraston valvontakokonaisuuteen vaan niin sanotun poliittisen vastuun piiriin. Ja virasto toteaa tästä, että tarkastusviraston vastaanottamien vaalirahoitusilmoitusten perusteella voidaan todeta, että tukea on vuoden 2021 kuntavaaleissa vastaanotettu yhdeltä ja samalta tukijalta yli lain salliman eurorajan, joka on 3 000 euroa kuntavaaleissa.

Puhemies! Vaalirahoitukseen liittyviä periaatteellisia kysymyksiä käsitteli 20. helmikuuta 20 asetettu parlamentaarinen työryhmä. Työryhmä selvitti vaalilain, puoluelain ja vaalirahoituslain sekä muuta poliittista toimintaa koskevan lainsäädännön kehittämistarpeita. Työryhmän raportti on nyt julkaistu, ja tässä loppuraportissa todetaan seuraavaa. Ei ihan suora lainaus, mutta melkein: Työryhmä esittää useita muutoksia lakiin ehdokkaan vaalirahoituksesta. Esitettäviä muutoksia ovat muun muassa lain selkeyttäminen kampanjan kulut ylittävän rahoituksen osalta ja jälki-ilmoitukseen liittyvien valvontavaltuuksien

Pöytäkirja PTK 19/2022 vp

vahvistaminen, sekä VTV:lle on annettava mahdollisuus tehostaa uhkasakolla valvontatyötään. VTV:lle annettaisiin vaalirahoituslaissa ja puoluelaissa oikeus saada tietoja, asiakirjoja, aineistoja ja virka-apua aiempaa laajemmin. Työryhmä ehdottaa kampanjatilin käyttöönoton selvittämistä eduskunta-, europarlamentti- ja presidentinvaaleissa. Siinä tulee varmistaa, että kaikkien ehdokkaiden on mahdollista avata kampanjatilin. Vaalikampanjalle 1 500 euron ja kuntavaaleissa 800 euron ja sitä suuremman lainan antaneiden nimi tulisi julkaista. Näistä asioista siis päästiin konsensukseen, eli nämä asiat varmasti myöskin sitten etenevät, koska oli yksimielisyyttä tässä työryhmässä.

Tämä työryhmä ei kuitenkaan tehnyt ehdotusta vaalijärjestelmän uudistamiseksi, mutta on työnsä aikana läpikäynyt uudistamisen vaihtoehtoja ja katsoo, että vaalijärjestelmän uudistamisen vaihtoehtoista tulee koota kattava vertailu seuraavaa hallitusohjelmaa varten, jotta todettuihin kehittämistarpeisiin voidaan vastata. Työssä tulisi pyrkiä laajaan parlamentaariseen konsensukseen, ja selvitystyöhön tulisi varata riittävät resurssit. Työryhmä kritisoi tähän työryhmätyöhön nyt varattuja resursseja. Eli yhteistä ymmärrystä ei siis työryhmässä saatu vaalijärjestelmän uudistamiseksi, mutta se ei saa tarkoittaa sitä, että epäkohdat lakaistaan nyt maton alle tai niistä vaietaan. Ja niitä epäkohtia edustaja Honkasalo ihan hyvin omassa puheenvuorossaan toi esille. Näistä on keskusteltava, ja nämä on nostettava esille.

Ja jos puhemies sallii, niin tässä samalla sanon pari sanaa seuraavasta päiväjärjestyksen kohdasta,

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Sallin.

eli VTV:n kertomuksesta puoluerahoituksen valvonnasta. Sinällään tämä kertomus on pitkälti teknisluontoinen, eikä siinä noussut mitään kovin isoja asioita esille. Mutta tässäkin kertomuksessa viitataan samaan edellä mainitsemani työryhmän raporttiin sekä sen johtopäätöksiin ja suosituksiin. Ja tarkastusvaliokunta osana esimerkiksi näiden kahden kertomuksen käsittelyä varmasti käsittelee myös tämän mainitsemani parlamentaarisen työryhmän raporttia, mutta olen sitä mieltä, että keskustelua tästä raportista olisi syytä kyllä käydä laajemminkin eikä ainoastaan tarkastusvaliokunnassa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitoksia. — Edustaja Tynkkynen.

17.15 Sebastian Tynkkynen ps: Arvoisa herra puhemies! Haluan kiittää edustaja Honkasaloa erinomaisesta puheenvuorosta. Näin kriisiaikoina tuntuu hieman haasteelliselta puhua näistä, miten nyt sanoisi, päivänpolitiikan asioista, mitä meillä täällä pyörii agendalla, mutta pakko. Oikeastaan voidaan nähdä jokin yhteys myöskin siihen tilanteeseen, mikä nyt on meneillään, siinä määrin, että kun me puhutaan vaalirahoituksesta, niin me puhutaan samaan aikaan aina demokratiasta ja me puhutaan oikeusvaltiosta ja siitä, kuinka vahva se on. Pahimpia esimerkkejä me voidaan nähdä useita maailmalla: Venäjä, joka hyökkää tällä hetkellä Ukrainaan, monia muita maita, joissa demokratia ei ole terveellä pohjalla, joissa oligarkit vaikuttavat liian paljon ja joissa hyvä veli -kerhot pyörivät ja isot rahat pyörivät. Onneksi Suomessa emme ole siinä tilanteessa, mutta Demo Finlandissa, kun toimin tässä hetken aikaa sitten vielä puheenjohtajana — puolueiden yhdessä omistama demokratiajärjestö — olemme olleet yksimielisiä ja tulleet siihen johtopäätökseen, että me ei voida ajatella niin, että demokratia olisi Suomessakaan valmis. Sellainen ajattelu johtaa aina huo-

Pöytäkirja PTK 19/2022 vp

noihin lopputulemiin: me emme näe niitä kriittisiä pisteitä, mitä meillä olisi vielä mahdollista tehdä Suomessakin, jotta meidän demokratia ja oikeusvaltio voisivat olla vahvempia. Tämä vaalirahoitus on juurikin yksi näitä isoja asioita, se, ketkä Suomessa käyttävät valtaa ja haluavat uudistaa ja parantaa tätä meidän maata. Tällä hetkellä valitettavasti Suomen kansa, ihmiset erilaisilta tulotasoilta, eri-ikäiset ja niin edelleen, ei tule tasavertaisesti edustetuksi, ja me nähdään vaaleissa valitettavasti vieläkin sellaista ilmiötä Suomessa, mikä me ehkä tulevaisuudessa tullaan historiasta näkemään, että miten me sallittiin edes sitä, että vaaleissa ihmiset käytännössä — jos nyt saan sanoa näin rajusti — pystyvät ostamaan itseään sisään.

Edustaja Honkasalo toi aika järkyttävän esimerkin jopa kuntavaaleista. Sanoitteko, oliko se 80 000 euroa, mitä joku oli käyttänyt kuntavaaleissa, jotka kuitenkin sitten ovat yleensä aina poliitikkojen mielestä esivaaleja vaikkapa aluevaaleihin ja sitten eduskuntavaaleihin, tänne aivan vallan ytimeen? Eihän me voida Suomessa jatkaa tällä tiellä. Siinä, että voidaan kehittää yhteiskuntaa, rahalla ei saa olla näin oleellinen merkitys siihen, ketkä pääsevät osalliseksi siitä päätöksenteosta.

Kun tänne eduskuntaan pääsin itse sisään, minulla oli pienin kampanjabudjetti niistä meidän alueemme edustajista, jotka pääsivät sisään, ja silloin ajattelin heti, että tämä aloite kampanjakatosta erilaisiin vaaleihin pitää tehdä, mutta edustaja Honkasalo, olitte nopeampi, saitte sen tehtyä.

Tosiaan tämä ajatus siinä taustalla on se, että olisi selkeät rajat määritelty vaaleihin. Kyllä meidän kannattaisi Suomessakin miettiä sitä, että vaikka just kuntavaaleissa 7 500 euroa, eduskuntavaaleissa 30 000 euroa, europarlamenttivaaleissa 50 000 euroa. Ne jo itsessään ovat aika isokokoisia budjetteja, arvoisa puhemies, mutta me saataisiin edes joku raja. Esimerkiksi europarlamenttivaaleissa on senkokoisia kampanjabudjetteja kuten 200 000:ta euroa, mutta kyllä tämä kuntavaaliesimerkkikin osoitti sen, että ihmiset oikeasti rahalla ovat menossa sisään demokraattiseen päätöksentekoon. Varsinkin jos me ajatellaan niitä ihmisiä, jotka tällä pallolla ja Suomenmaassa saavat tai joutuvat elämään pitkään, eli nuoria, ne päätökset, mitä me tehdään, vaikuttavat erityisesti nuorten elämään, mutta kuinka paljon ja missä osuuksissa nuoret pystyvät vaikuttamaan täällä eduskunnassa? Nuorilla ei ole sitä työhistoriaa taustallaan, että olisi paljon rahaa kertynyt elämänsä varrella, niin että he pystyisivät käyttämään paljon rahaa vaaleissa ja pääsemään läpi. Tämä järjestelmä, missä oikeasti ihmiset, jotka ovat koko elämänsä tehneet töitä, voivat käyttää ihan valtavia määriä rahaa omaan kampanjaansa, niin että he pääsevät tekemään päätöksiä myöskin nuorten puolesta, ei yksinkertaisesti ole terve. Meidän pitää saada tänne eduskuntaan, aluevaltuustoihin, ja nyt käsitellään kuntavaalitasoa, kaikille tasoille ihmisiä päättämään tulotasostaan riippumatta. Tämä on semmoinen iso keskustelu, mitä meidän pitäisi uskaltaa käydä.

Arvoisa puhemies! Vielä sellainen juttu, että kun tuolla kansainvälisillä areenoilla on liikkunut ja me ollaan keskusteltu siitä, miten saataisiin nuoria enemmän päättäviin elimiin, niin minä olen ottanut esimerkiksi tämän lakialoitteen, mikä jätettiin. Muut kansanedustajat ympäri maailman siellä ovat sanoneet, että wau, kerta kaikkiaan, oletteko te jo noin pitkällä, mutta minä olen joutunut sanomaan, että niin, tämä on vasta ehdotus, me ei olla saatu sitä vielä läpi. Eli minä pyydän, että jokainen miettisi tätä, voitaisiinko me tulevaisuudessa Suomessa uudistaa demokratiaa niin, että tulisivat nämä kampanjakatot. Varmasti, minä sanon, 50 vuoden päästä me tullaan ihmettelemään, miten meillä ei tällaisia ole ollut. — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 19/2022 vp

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitokset. — Ja edustaja Heinonen.

17.21 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Hyvät edustajakollegat! Tänään puhumme vaalirahoituksesta kuntavaalien osalta, ja sen jälkeen jo toki on meillä käyty aluevaalit. Näissä kaikissa vaalirahoituksen läpinäkyvyyden eteen on tehty paljon hyviä toimenpiteitä.

Ehkä isoin asia, mitä itse edelleen kaipaam, on se, että me saisimme vahvemmin tällaisen tiliotepäruiteisen seurannan vaalirahoitukselle, missä näkyisivät tulot ja myös menot avoimesti: miten ne ovat jakaantuneet ja mihin ne ovat menneet. Tätä ehkä vaalirahoitusilmoituksella tällä hetkellä vähän haetaan, mutta sen liitteenä voisi ainakin valtakunnallisissa vaaleissa ja ehkä aluevaaleissakin tulevaisuudessa olla se, että kun meiltä jo nyt käytännössä pyydetään tiliotteet tarkastettaviksi — ymmärtääkseni kaikilta valituilta kansanedustajilta — niin ne voisivat hyvin olla julkisia asiakirjoja, joista nämä voisi tarkastaa, kerran yksi aika iso ongelma on se, että nämä vaalirahoitukset eivät kerro koko totuutta. Valitettavasti edelleen meillä kiertää vahvoja huhuja siitä, että kampanjat ovat olleet huomattavasti isompia tai sitten toisilla on paljon paremmat alennusprosentit kuin toisilla tai sitten toisilla on ilmaisia mainoksia, joita kaikilla ei ole. Tämä ei näy siinä, mitä täällä tänään on puhuttu esimerkiksi edustaja Honkasalon ja Tynkkysenkin johdolla, ja tähän myös pitäisi pystyä puuttumaan.

Sitten tähän tulee myös mukaan se osaongelma, että tietysti tunnettuudet ovat aika lailla erilaisia, ja tämä on ihan hyvä myös tunnistaa ja tunnustaa tässä tilanteessa. Edustaja Sebastian Tynkkynen taitaa olla eduskunnan seuratuimpia somevaikuttajia — satojatuhansia seuraajia — ja se on hänen hyvyttään, hänen viestinsä hyvyttä, mutta joku toinen ei saavuta sitä, ja hän joutuu ehkä viestin läpimenemiseksi käyttämään siihen myös rahaa. Tämä on tietynlainen haaste.

Tunnistan myös paljon sellaisia tapauksia, että toinen saa tienvarsimainoksen ladonseinästä — niin kuin itsekin olen saanut — tai traktorin peräkärystä ilmaiseksi, ja toisella ei ole sitä suhdetta siihen maanomistajaan, ja hän joutuu hankkimaan sen näkyvyyden vaikkapa maksullisesta mainospaikasta. Tässä on paljon isoja tämän tyyppisiäkin kysymyksiä, joihin ei ole ollut ihan helppo löytää vastauksia. Tai sitten ihan yksinkertaisesti se, että toinen pyydetään mukaan isoon lehden haastatteluun, kansikuviin, tv-ohjelmiin tai moneen muuhun — näissä on kuitenkin aika isoja juttuja.

Mutta kysymys on siitä, että itse kannatan avoimuutta. Se on kaiken a ja o. Toimittaja Jarno Liski nosti yhden mielestäni oleellisen porsaanreiän esille 26.2.2022 Iltalehdessä, ja tämä porsaanreikä liittyy nyt poliittisten paikallisyhdistysten, poliittisten kunnallisjärjestöjen kautta kierrätettävään tukeen. Hän nosti esille muun muassa peruspalveluministeri Aki Lindénin kuntavaalikampanjan, joka oli myös pormestarikampanja, ja sen maksoi sataprosenttisesti Turun Sosialidemokraattinen Kunnallisjärjestö. VTV:llä ei ollut oikeutta tarkastaa, mistä Turun Sosialidemokraattinen Kunnallisjärjestö oli rahansa saanut, eli käytännössä tilanne on tismalleen sama kuin ennen vaalirahakohuja 2007. Kukaan ei tiedä, mistä nämä rahat tulivat, millä tähdättiin yhden Suomen suurimman kaupungin pormestariksi.

Tämä porsaanreikä on ilmeinen, ja itse toivon, että se suljettaisiin ja tehtäisiin ja ulotettaisiin tämä läpinäkyvyys meidän poliitikkojen tukiyhdistysten, taustayhdistysten lisäksi myös poliittisiin paikallisyhdistyksiin, paikallisyhdistyksiin ja kunnallisjärjestöihin. Haluan kiittää toimittaja Liskiä siitä, että hän tämän porsaanreiän nosti jälleen kerran esille. Se on ollut tiedossa. Jostain syystä sitä ei ole haluttu tilkitä.

Pöytäkirja PTK 19/2022 vp

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Hoskonen.

17.27 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Kiitoksia hyvästä keskustelusta. Mielestäni suomalainen vaalijärjestelmä on avoin. Edustaja Timo Heinosen mainitsema porsaanreikä varmaan on tukittavissa, jos halutaan tukkia. Voisin kuvitella sieluni silmin, että jos sitä lähdetään aktiivisesti tukkimaan, niin — vanhaa kansan sanontaa lainatakseni — se koira voisi älähtää, mihin se kalikka on kalahtanut. En lähde arvioimaan, minne se kalikka lensi.

Mutta joka tapauksessa omalta osaltanikin voin vakuuttaa, kun kuntavaaleissa olen aika monissa mukana ollut, että helppo on ollut vaalirahailmoitus tehdä, kun periaatteessa olen — ja olen aina — maksanut kaikki kulut itse, että siinä ei ole ollut apuja mistään. Ja toinen juttu sitten, kun eduskuntavaaleissa on ollut sama ilmiö. Lahjoituksia on tullut, ja ne olen toki ilmoittanut. Ehkä mieleen jäävin lahjoitus, jos saan kertoa sen verran omasta vaalirahoitusilmoituksestani, oli se, että muuan nuori opiskelija lahjoitti kymmenen euroa. Summahan on kovin vähäpätöinen. Joku sanoo, että mitä sillä saa. Sillä sain minä niin valtavan hyvän mielen ja kannustuksen, että aika isolla rahalla ei sitä samaa olisi voinut saada. Kymmenen euroa, se tuntui todella hyvältä. Se oli minusta niin suuri kiitos sille, minulle, että minä voimaa sain siitä melkein paljon enemmän ja pari kampanjapäivää jaksoi painaa täysillä, kun sain sen kymmenen euroa. Kiitoksia sille ihmiselle, joka oli näin kauaskatseinen ja lämmin sydämeltään.

Kun vaalirahoituksesta puhutaan, niin helppo on sanoa, että ”meillä on demokratia” ei ole kuin tuollainen yleinen fraasi. Suomalainen poliittinen järjestelmä on erittäin avoin. Se on taattu lailla, kunnissa on hallintosäännöt, on työjärjestykset ja kaikki, valtuuston kokouksia voi seurata. Kunnanhallituksen kokous ja tietysti se, mitä salissa tapahtuu, ovat luottamuksellisia aivan samoin kuin lautakuntien keskustelupöytäkirjat. Esityslistat ja pöytäkirjat ovat julkisia. Aina kannattaa kertoa, jos jotain avoimuutta vaatii, että mitä avoimuutta. Ei voi sanoa kaverille, että olet ajanut ylinopeutta, vaan pitää sanoa, jos luulee tietävänsä, missä on ajanut ja paljonko.

Elikkä tämä on semmoinen tavallaan pilkkakirves, joka heitetään mielellään, että on demokratiavaje, mutta ei sanota missä se on. Helppo on sanoa, että meillä on joku vaje, mutta sitten pitää ruveta sanomaan suoraan, mikä se vaje on. Ja pitää mitalin toisellekin puolelle uskaltaa katsoa demokraattisessa yhteiskunnassa. Jos meillä ei olisi vaalirahoitusta — mennäänkö sitten semmoiseen järjestelmään, jossa ei olisi vaalirahoitusta? Jos joku kuvittelee, että tämmöistä vaalirahoitusta ei olisi, niin sitten astuisivat siihen ne harmaan talouden ahnaat ja äveriäät tukijat, jotka varmasti jostakin rahaa löytävät.

Elikkä avoimeen yhteiskuntaan kuuluvat lailliset toimintamenetelmät, ja meillä ne ovat erittäin hyvät. Eiväthän ne ikinä ole täydellisiä. Täydellistä konettakaan ei ole vielä keksitty. Mutta olemme Suomessa kyllä pitkällä tässä avoimuudessa, ja toivon, että samanlaisena se jatkuu. Ja tärkeintä tietysti on se, että se ehdokas, joka kiertää tuolla vaalikenttiä, on avoin ja rehti ja reipas tavatessaan äänestäjiä. Siitä kaikki lähtee.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Viitanen.

17.30 Pia Viitanen sd: Arvoisa puhemies! On hyvä, että tässä yhteydessä sallitaan myös tämä keskustelu kampanjakatoista, eli vähän näitä molempia asioita käydään läpi. Haluan ihan omalta osaltani aika lyhyesti tässä todeta sen, että täällä eduskunnassahan on asiasta

Pöytäkirja PTK 19/2022 vp

keskusteltu varsin usein ja varsin monena vuonna, ihan viime vuosina. En muista oikein tarkkaan ammoisille ajoille, mutta muistan kyllä, että silloin aikanaanhan Tarastin komiteassa esitettiin näitä kampanjakattoja, jotka sitten harmikseni eivät edenneet tuolloin. Täällä eduskunnan salissakin näiden kertomusten yhteydessä olemme usein keskustelleet nimenomaan tästä kampanjakattoasiasta.

Itse myös olen toiminut aikanaan varajäsenenä tarkastusvaliokunnassa — ennen tätä kautta, nyt olen varsinainen jäsen. Muistan kyllä hyvin, että myös valiokunta on varsin myönteisesti suhtautunut siihen ajatukseen, että tämä kampanjakatto on selvittämisen arvoinen asia. Minusta se on erittäin kannatettava, ja on hyvä, että näin on ollut se henki, juuri näitten syitten vuoksi, että meillä demokratia ei saisi maksaa liikaa ja tulisi periaatteessa lähteä tasa-arvoisesta mahdollisuudesta. Kyllä se, että rahanvalta on joissain tapauksissa valtavan suuri siinä suhteessa, että toisilla on mahdollisuus käyttää isojakin rahavarantoja sitten näihin kampanjoihin, ei välttämättä ole hyvä asia demokratian kannalta, ja siksi ainakin itse toivon, että voisimme edelleen siellä tarkastusvaliokunnassa myös tätä asiaa pohtia.

Kirjaukset siitä eivät ole tavattomia, vaan päinvastoin. Niitä on tehty asiaan, pohdittu aikanaan menneinä vuosina, ja siksi edelleen näkisin, puhemies, tarpeelliseksi sen, että voisimme myös tällä kertaa jonkin verran siellä sitten käsitellä tätä kampanjakattoasiata, joka on tärkeä. Pidän harmillisena sitä, että se ei nyt sitten ole ainakaan sen työryhmän mukaan edistymässä. Meidän oma taustaryhmämme eli sosiaalidemokraattinen puoluehan on ollut hyvin vahvasti tämän kampanjakaton takana, ja luontevasti olemme sitä edelleen, ja toivomme kovasti, että tämä joskus toteutuisi.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Tynkkynen.

17.33 Sebastian Tynkkynen ps: Kiitoksia, arvoisa herra puhemies! Tässä tulivat jälleen nämä väävät, turhat ja hyvin kuluneet argumentit keskustelussa esille, jotka aina ilmaantuvat paikalle silloin, kun yritetään uudistaa suomalaista demokratiaa — ja tämä on todella turhauttavaa, mutta yritän asiallisesti nyt ne käydä läpi.

Ensimmäisinä otetaan käsittelyyn kunnioittamani edustaja Hoskosen esittämät vasta-argumentit. Hän suurpiirteisesti kuvaili sitä, kuinka meillä on Suomessa demokratiassa hyvin asiat ja meidän demokratia on avointa ja läpinäkyvää, ja sitten, jos joku väittää, että tässä on jotain tekemistä, niin pitää sanoa konkreettisesti, että mitä se on — ja me juuri edellisessä puheenvuorossa perusteltiin, että tällä hetkellä pystyy, jos laittaa tarpeeksi paljon rahaa päälle, vaikuttamaan siihen, että hyvin todennäköisesti tulee pääsemään läpi päättäviin elimiin niin kunnissa, aluevaltuustoissa kuin sitten eduskunnassa. Tällä hetkellä tilanne on meillä se, että kun me tehdään ehdokashankintaa ja me kysytään erilaisia ihmisiä ehdolle, vaikkapa nuoria, tai kysytään vaikkapa vammaisia ihmisiä tai kysytään vaikkapa jotain pienituloista, sanotaan jotain eläkeläistä, ehdolle, niin todella monta kertaa on tullut se kommentti ihmisiltä vastaan, että ”no joo, olisi se kiva lähteä ehdolle, mutta kun ei minulla ole käyttää niin paljon rahaa, niin en minä tiedä, ei minun ole järkeä lähteä ehdolle, koska en minä kuitenkaan voi päästä läpi”, eli tämä rahankäyttö on aidosti ongelma. Kun suomalaiset pohtivat sitä, lähtevätkö he mukaan politiikkaan vaikuttamaan, niin he näkevät nämä valtavat budjetit, mitä jotkut ihmiset käyttävät rahaa omiin vaaleihinsa, joten se on aito ongelma.

Pöytäkirja PTK 19/2022 vp

No, sitten toinen tällöinen ankka-argumentti, arvoisa puhemies, mikä tässä kuultiin, liittyi siis tähän näin, että ”kyllähän sitä rahaa pitää pystyä käyttämään”, että ”on erilaisia kampanjointitapoja” ja muuta blaa blaa blaa, mutta kun me esitetään kampanjointikatkoja, niin meidän ei esitetä, että vaaleissa pitäisi saada käyttää vain nolla euroa — ei, kampanjakattoon jo itsessään määritelmällisesti kuuluu se ajatus, että rahaa käytetään, mutta rahan käytölle on katto. Ja voin toistaa nuo lukemat uudelleen: kuntavaalit, mitä me nyt käsitellään, seitsemän ja puoli tonnia, eduskuntavaalit 30 000 euroa, europarlamenttivaalit 50 000 euroa — 50 000 euroa! — siis harvalla on niin korkea vuosipalkka. Nämä ovat valtavia summia, joten kukaan ei voi puhua siitä, että kampanjakattoajatuksen tausta olisi se, että ei saa käyttää yhtään rahaa. Kyllä tuommoisilla rahasummilla muuten voi tehdä myöskin aika valtavan isokokoisen kampanjan.

No, sitten mennään edustaja Heinosen väitteisiin. Sieltä ensin tarjottiin ruusua ja puhuttiin minun somekanavista — kyllä, niillä on kokoa — mutta sitten vedettiin se matto heti seuraavassa lauseessa alta pois ja sanottiin, että ”no kaikilla ei ole tällöisiä isoja somekanavia, ja silloin pitää pystyä käyttämään sitä rahaa”. Mutta kun voin sanoa, että omaltakin kohdalta se, että nyt on se yli 300 000 seuraajaa siellä somessa, ei ole tullut rahalla. Se on tullut sillä työllä — olen kertonut niitä ajatuksia esille, että mitä haluaisin edustaa, ja sitten ihmiset ovat tulleet taustalle, ja minä en ole ainut tässä. On poliitikkoja, joilla on suuremmatkin somekanavat. Vasemmalta oikealle näitä löytyy.

Sosiaalinen media on demokratisoiva alusta — kaikki me kansalaiset päästään vapaasti kilpailemaan meidän ajatusten kanssa, ja jos ihminen ei saa niille ajatuksilleen kannatusta sosiaalisessa mediassa, niin se vain kertoo siitä, että ei löydy kannatusta. Minun mielestäni on älytön johtopäätelmä tehdä sillä tavalla, että no niin, no nyt laitetaan ihan valtavasti rahaa — että jos ei ajatukset kiinnostaa, niin sitten sitä omaa kasvokuvaa lyödään valotauluihin ja joka paikkaan ja käytetään rahaa semmoisiin kuluneisiin ”olen sinun äänesi” -sloganeihin ilman mitään sisältöä. Sillä sitten painellaan sisään, kun äänestäjä viime hetkellä miettii päätöstä: ketä minä nyt äänestän — ai niin, siellä oli sen kaverin kasvot isolla, ja hän sanoi, että hän on sinun äänesi. Jos et pärjää somessa, niin sitten kannattaa miettiä, että mitä sinä edustat siellä. Demokratian idea on se, että ihmiset lähtevät sinun taaksesi, koska he kannattavat niitä ajatuksia, joita sinulla on. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Nyt se puoli tuntia, mikä tähän asiaan luovattiin tässä yhteydessä, on käytetty, mutta ei ole muita puheenvuoroja enää kuin edustaja Honkasalo, niin jos se on sellainen kolmen minuutin puhe paikalta, niin hyvä.

17.38 Veronika Honkasalo vas: Arvoisa puhemies! Olisin tarttunut juuri näihin samoihin ongelmakohtiin edustaja Hoskosen puheessa, etteikö meillä ole demokratiavajetta. Kyllä meillä on, valitettavasti. Se näkyi esimerkiksi Helsingissä näissä kuntavaaleissa sillä tavalla, että valituksi tuli nimenomaan sellaisia valtuutettuja, jotka asuvat kantakaupungin alueella. Meillä oli valtavia eroja myös äänestysprosentteissa: Munkkiniemessä äänestysprosentti oli yli 80 prosenttia, Kivikossa 37. Eli kyllä tämä eriarvoisuus myös sosioekonominen taustan mukaan näkyy hyvin monella eri tavalla: sekä siinä äänestämisessä mutta myös siinä, millä tavalla lähdetään ehdolle ja kenellä on mahdollisuuksia tulla valituksi.

Semmoinen kysymys, mitä tässä ei ole nyt vielä käsitelty, on myös se, että kun on näitä ehdokkaita, jotka keräävät valtavia rahasummia vaaleissa ja pääsevät läpi esimerkiksi eduskuntaan — meillä oli sellaisia, joiden kampanjat olivat yli 100 000 euron — niin sit-

Pöytäkirja PTK 19/2022 vp

ten voi herätä myös tietenkin se kysymys, että kenelle nämä edustajat tai valtuutetut ovat ikään kuin kiittolisuudenvelkaa ja miten se näkyy sitten siinä heidän työssään, ja onko avoimuus tältä osin turvattu. Eli ihan samaa mieltä olen siitä, että meidän pitää tietenkin edistää demokratiaa maailmalla, mutta kyllä meillä pitää edistää sitä myös Suomessa. Esimerkiksi tutkija Hanna Wass on tuonut esille näitä eriarvoisuusongelmia omissa tutkimuksissaan, ja se polarisaatio nimenomaan on se huolestuttava tekijä. Eli meillä ikään kuin se demokratiaan vaikuttaminen kasautuu tietyille porukalle, ja sitten meillä on ihmisiä, jotka kokevat, että he eivät pysty vaikuttamaan meidän demokraattiseen järjestelmäämme. Ja yksi ryhmä on nuoret. Hyvinvointialuevaaleissa me nähtiin, että siellä esimerkiksi läpi-menneiden nuorten osuus jäi todella alhaiseksi, että kyllä meillä riittää tämän demokratia-vajeen kuomisessa todella paljon työtä. Tämän kysymyksen pitäisi tietenkin olla semmoinen, joka yhdistäisi meitä kaikkia täällä salissa, ja sen takia on sääli, että meitä tällä hetkellä on täällä vain muutama tästä asiasta keskustelemassa. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin tarkastusvaliokuntaan.

5. Valtiontalouden tarkastusviraston kertomus eduskunnalle puoluerahoituksen valvonnasta 2021

Kertomus K 5/2022 vp

Lähetekeskustelu

Asia lähetettiin tarkastusvaliokuntaan.

6. Lakialoite laiksi tuloverolain 127 a §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 9/2022 vp Sari Sarkomaa kok ym.

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Tässäkin lähetekeskusteluun varataan ensi alkuun se 30 minuuttia, ja asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Mennään keskusteluun. Aloitteen ensimmäinen allekirjoittaja, edustaja Sarkomaa.

Keskustelu

17.41 **Sari Sarkomaa kok** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Käsittelyssä olevassa lakialoitteessani esitetään tuloverolain 127 a §:n 1 momentin muuttamista siten, että kotitalousvähennys laajennettaisiin koskemaan myös fysioterapia- ja toimintaterapia-yritysten sekä vastaavien ammatinharjoittajien tuottamaa verovelvollisten kotona tai va-

Pöytäkirja PTK 19/2022 vp

paa-ajan asunnolla tekemää kotikuntoutuspalvelutyötä. Tässä lakialoitteessani nostan esille sen, miksi me saamme kotitalousvähennyksen siitä, kun pidämme yllä kotiamme, mutta emme siitä, että ylläpidämme omaa kuntoamme tai joko omien vanhempien tai isovanhempien kuntoa ja toimintakykyä.

Mitä kotikuntoutus sitten on? Kotikuntoutuksella ylläpidetään ja edistetään ihmisten arjen toimintakykyä ja tuetaan turvallista kotona asumista silloin, kun kotona pärjääminen ja arjen toiminnoista suoriutuminen on heikentynyt ikääntymisen seurauksena, sairastumisen, leikkauksen tai onnettomuuden takia ja toimintakyky on merkittävästi laskenut. Kotona tapahtuvan kuntoutuksen tavoitteena on todellakin vahvistaa ihmisen kykyä toimia mahdollisimman itsenäisesti omassa arjessaan.

Tällä hetkellä kotitalousvähennystä on, hyvä kyllä, nyt laajennettu tämän hallituksen toimesta. Ensimmäisenä toimenahan Rinteen hallitus leikkasi kotitalousvähennystä, mutta nyt on sitten nähty tämän välineen tärkeys osana suomalaisten hyvinvointia ja myös työllisyyttä. Todellakin tuon 127 a §:n 1 momentin mukaan verovelvollinen saa vähentää tuloverosta osan käyttämässään asunnossa tai tosiaan vapaa-ajan asunnossa tehdystä kotitalous-, hoiva- tai hoitotyöstä sekä asunnon tai vapaa-ajan asunnon kunnossapito- tai perusparannustyöstä, mutta verottajan tulkinnan mukaan laissa tarkoitettavaksi tavanomaiseksi kotitalous-, hoiva- ja hoitotyöksi ei katsota fysioterapeutin tai toimintaterapeutin tekemää kuntoutuspalvelutyötä, vaikka tuo työ tehtäisiin asiakkaan kotona. Näin ollen nämä toimet jäävät tällä hetkellä tämän kotitalousvähennyksen ulkopuolelle, ja siksi tämän lakialoitteen olen tehnyt.

Miksi tämä on niin tärkeä? Tämä on tärkeää sen takia, että yhteiskunnan on eri keinoin pyrittävä mahdollistamaan nykyistä paremmin ihmisten toimintakykyä ja hyvinvointia tehokkaasti edistävien kotikuntoutuspalveluiden hankkiminen, ja yksi tällainen keino on huomioida nämä palvelut nykyistä paremmin verotuksessa. On nähtävä se, että meillä on ikääntyneitä ihmisiä kasvava määrä. Jos katsotaan yli 70 vuotta täyttäneitä henkilöitä, heitä on 900 000, lähes miljoona ihmistä, ja ympärivuorokautisessa hoidossa heitä on vain noin 50 000 ja kotihoidossa noin 50 000. Valtaosa, merkittävä osa senioreista asuu yksin ilman mitään apua ja tukea. Jos puhutaan helsinkiläisistä, kaupungissa asuvista ikäihmisistä, moni heistä asuu yksin ja heillä ei välttämättä ole mitään perhettä. Siksi meidän on yhteiskunnassa katsottava, miten me ylläpidämme ihmisten toimintakykyä. Ennen kaikkea, kun väestömme ikääntyy, tarvitaan vahvasti uusia keinoja.

Jos katsotaan julkisen sektorin tällä hetkellä tarjoamaa kotikuntoutusta — kotikuntoutushan oli Sipilän hallituksen yksi kärkihanke, me kehitimme kotihoitoa, vanhusten kotihoitoa ja sen osana sitä kotona tehtävää kotikuntoutusta — tällä hetkellä edelleen julkisen sektorin tarjoama kotikuntoutus on aivan liian vähäistä tarpeeseen nähden. Sen rinnalle, että julkinen sektori tarjoaa hyvin harvalle ja valitulle joukolle kotikuntoutusta, tarvitaan muita keinoja ikääntyvän väestön toimintakyvyn edistämiseen ja ylläpitämiseen. Tässä näen ja useat asiantuntijat, kuntoutuksen asiantuntijat, näkevät tämän kotitalousvähennyksen laajentamisen järkevänä keinoja. Se samalla toisi lisää työpaikkoja, toisi lisää verotuloja ja nostaisi myöskin ehkä joltain osin harmaata työtä päivänvaloon.

Kotikuntoutuksen tavanomaiseksi perusesimerkiksi voidaan luonnehtia fysioterapeutin tai toimintaterapeutin ihmisen kotona antamaa kotikuntoutusta. Mitä tällä kotikuntoutuksella tehdään? Tällä rakennetaan ihmisten toimintakykyä ja sen toimintakyvyn fyysistä perustaa ihan karkeassa motoriikassa, ja toimintaterapeutti tukee sitten ihmisten hienomotoriikkaa ylläpitävää kuntoutusta. Tämä on todella tärkeää toimintaa, jotta ihmisten toimin-

Pöytäkirja PTK 19/2022 vp

takyky pysyisi sellaisella tasolla, että ihminen pääsee nousemaan tuolistaan ylös, liikkumaan portaissa tai tekemään ihan arjen tavallisia toimia. Fysioterapeutti ja toimintaterapeutti pystyvät antamallaan lääkinällisellä kotikuntoutuksella ja fyysisellä harjoittelulla tukemaan sitä, että todellakin perusedellytykset asua kotona ja pärjätä kotona jatkuvat.

Etenkin koronaepidemian aikana rajoitukset ovat johtaneet siihen, että todella moni erityisesti ikäihminen on jäänyt yksin kotiin, ei ole päässyt lähtemään ulos, ei ole tavannut läheisiään, ei ole saanut apua eikä kuntoutusta, ja tällä hetkellä, arvoisa puhemies, meidän ikääntyneen väestön toimintakyky on todella heikossa kunnossa, ja toimia tarvitaan nopeasti. Ei ole aikaa odottaa.

Jos katsotaan kotihoidossa olevia ihmisiä, he ovat yhä iäkkäämpiä, yhä huonokuntoisempia ja usein myöskin muistisairaita. Muistisairauden ominaisuus on se, että hyvin helposti ei muisteta liikkua, ei liikuta enää. Itse olen Muistiliiton varapuheenjohtaja, ja me tapamme sanoa, että muistisairaita ihmisiä täytyy kohdella vip-potilaina. Se tarkoittaa ”vaarassa ihastua petiin”, eli tarvitaan ulkopuolista tukea ja apua siihen, että liikutaan ja pidetään yllä omaa toimintakykyä, omaa liikuntakykyä.

Kotihoidon sairaanhoitajat ja lähihoitajat ovat ylikuormittuneita, ja omaishoitajat ovat todella kovilla ja kaipaavat kipeästi lisää tukea, ja sitä tämä kotitalousvähennys osaltaan olisi.

Vielä, arvoisat kansanedustajat, haluan tässä nostaa vahvasti esille sen, että kaikki tutkimukset osoittavat, että ikäihmisten liikkumiskyvyn ongelmista vain yksi kolmasosa johtuu ikääntymisestä ja kaksi kolmasosaa siitä, ettei liikuta. Kun me tuomme edellytyksiä ja keinoja siihen, että ihmiset liikkuvat, niin heidän toimintakykynsä iästä riippumatta varmasti säilyy ja sitä voidaan ylläpitää. Toisaalta taas jos ei liikuta, toimintakyky romahtaa todella nopeasti, ja mitä ikääntyneempi ollaan, sitä vaikeampi tuo liikuntakyky on saada takaisin. Ja mitä iäkkäämpiä me ollaan, sitä useammin on jotain kipua tai jotain sairautta, jonka takia ei uskalleta liikkua, ja jos tulee asiantuntija näyttämään, miten liikutaan, opastaa, ohjaa ja kannustaa, niin silloin tuo liikuntakyky on mahdollista saada takaisin ilman että tulee peruuttamatonta vahinkoa. Siksi tämä kotitalousvähennys on niin tärkeä. Eli olennaista ikäihmisten osalta on se, että he saavat avun ja tuen mahdollisimman nopeasti, niin ettei kipu kroonistu eikä liikkumattomuus aiheuta peruuttamatonta vahinkoa.

Arvoisa puhemies! Inhimillisesti ottaen tämä asia on erittäin tärkeä. On tärkeää, että kun me olemme tehneet tässä talossa työtä sen eteen, että me elämme mahdollisimman pitkään, niin meidän täytyy huolehtia siitä, että se elämä on hyvää ja mahdollisimman moni voi elää sitä hyvää elämää, asua omassa kotonaan toimintakykyisenä. Mutta samaan aikaan katson tuonne valtiovarainministerin penkille — vaikka hän ei tietenkään täällä nyt ole: tässä kotitalousvähennyksen laajentamisessa kuntoutukseen on myös monia taloudellisia vaikutuksia, ja ne vaikutukset tulevat siitä, että kun yhä useampi meistä voi elää yhä pidempään itsenäisesti kotona, niin raskaampien palveluiden, ympärivuorokautisen hoidon ja pitkäaikaishoidon, tarve vähenee.

Ihan lopuksi sanon vielä, arvoisa puhemies, että meillä on kuntoutusjärjestelmässä todella vakava valuvika. Eli yli 65-vuotiaat vaikeavammaiset henkilöt putoavat Kelan maksaman kuntoutuksen piiristä ehkä juuri sen ikäisenä ja siihen aikaan, kun eniten kuntoutusta tarvitsisi, ja hyvin harvoin kunnat jatkavat kuntoutuksen maksamista. Tämä lakialoite, että kotikuntoutus olisi kotitalousvähennyksen piirissä, toisi yhden mahdollisuuden sille, että ihmiset voisivat itse ostaa kuntoutusta tai me voisimme ostaa vanhemmillemme tai isovanhemmillemme kotikuntoutusta.

Pöytäkirja PTK 19/2022 vp

Toivon mahdollisimman laajaa tukea tälle aloitteelle, ja toivon, että tämä on jo kehysriihessä esillä, kun pohditaan hallituksen toimesta niitä toimia, joilla voidaan edistää työllisyyttä ja ennen kaikkea ylläpitää meidän ikääntyvän väestön toimintakykyä.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan.

7. Lakialoite laiksi tuloverolain 69 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 11/2022 vp Pekka Aittakumpu kesk ym.

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Mennään keskusteluun. Aloitteen ensimmäinen allekirjoittaja, edustaja Aittakumpu.

Keskustelu

17.51 **Pekka Aittakumpu kesk** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! ”Oppe nyt wanha / ia noori / joilla ombi Sydhen toori. Jumalan keskyt / ia mielen / iotca taidhat Suomen kielen.” Näin alkaa ensimmäinen suomenkielinen kirja, Mikael Agricolan Abckiria. Suomen kieli elää ja muuttuu, se on sydämen ja kulttuurimme kieli. Kirjallisuus sekä talentaa että uudistaa kieltämme.

Arvoisa puhemies! Työnantaja voi tuloverolain 69 §:n mukaan tarjota liikunta- ja kulttuurietua seteleillä tai muilla maksuvälineillä jokaiselle työntekijälle. Tästä edusta henkilön ei tarvitse maksaa veroa, ja työnantaja voi vähentää summan verotuksessa. Työnantajan tarjoamaa verovapaata kulttuurietua eli kulttuuriseteliä voi käyttää muun muassa käyntiin museossa, teatterissa, konsertissa, taidenäyttelyssä, tiedekeskuksessa tai urheilutapahetumassa tai näihin liittyvillä messuilla. Kulttuuriseteliä laajennettiin viime syksynä myös virtuaalisiin kulttuuritapahtumiin.

Tämä lähetekeskustelussa oleva lakialoite esittää, että kulttuurisetelillä olisi mahdollista myös ostaa kirjoja omaan käyttöön. Aloitteen on allekirjoittanut 38 kansanedustajaa kaidista eduskuntaan valituista puolueista sekä sittemmin puolueeksi rekisteröityneen Liike Nytin edustaja. Kiitos kaikille tämän asian edistämisestä.

Kun sisällytämme kirjojen ostamisen omaan käyttöön kulttuurisetelin piiriin, voimme tukea myös lukuharrastusta ja suomalaisen kirjallisuusalan elinvoimaa. Kirjallisuuden lukeminen ja harrastaminen ovat sekä ihmiselle että yhteiskunnalle tärkeää kulttuuritoimintaa. Lukemisen hyödyt ovat kiistattomat. Yhteiskuntamme ja maailma ovat muuttuneet siihen suuntaan, että tarvitaan alati vahvempaa ja monipuolisempaa lukutaitoa. Tätä edellyttävät yhä monimutkaisempi yhteiskunta, digitalisoituminen ja valeutisten yleistyminen. Tutkimusten mukaan lukeminen kehittää paitsi erilaisten tekstien ymmärtämistä ja media-

Pöytäkirja PTK 19/2022 vp

lukutaitoa myös empatiakykyä ja sosiaalisia taitoja. Lukeminen myös vähentää stressiä ja ehkäisee ikääntymisen aiheuttamia sairauksia, kuten aivojen rappeutumista ja dementiaa.

Tutkimusten mukaan suomalaiset tiedostavat hyvin lukemisen hyödyt. Silti esimerkiksi entistä useampi suomalaisvanhempi ei itse pidä lukemisesta. Kuitenkin vanhempien lukutottumuksilla on hyvin merkittävä vaikutus lasten ja nuorten luku- ja kirjoitustaitojen muodostumiseen ja koulumenestykseen. Lasten ja nuorten lukutaito on tällä hetkellä monin paikoin jopa hälyttävän heikko. Olisi niin vanhempien kuin lasten ja kaikkien kansalaisten kannalta hyvin perusteltua, että kulttuurisetelillä voitaisiin tukea myös lukuharrastusta.

Kirjallisuus on merkittävää myös suomen kielen ja suomalaisen kulttuurin vaalimisessa. Suomalaiset arvot ovat tallennettuina kirjallisuuteemme ja taiteeseemme — koko kulttuuriimme.

Mitään selkeää estettä kulttuurisetelin laajentamiselle tällä tavalla ei ole. Kyse on vain poliittisesta tahdosta. Kannustan erityisesti valtiovarainvaliokunnan verojaostoa sekä valtiovarainministeriötä ja -ministeriä tähän muutokseen.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Kinnunen.

17.56 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa herra puhemies! Kiitos edustaja ja kirjailija Aittakummulle tästä tarpeellisesta lakialoitteesta kulttuurisetelin käytön laajentamisesta oman kirjan ostamiseen. Lukutaidosta huolehtiminen kaikenikäisten kohdalla on sivistyksen ylläpitämiseksi aivan keskeisen tärkeää. On erinomainen idea tarjota työntekijälle mahdollisuus käyttää liikunta- ja kulttuurietua kirjan ostamiseen.

Kuten aloitteen perusteluissakin todetaan, lukeminen on tuiki tärkeää kulttuuritoimintaa. Moni aikuisikään ehtinyt on saattanut kadottaa lukemisen ilon. Tämä aloite tarjoaa yhden keinon löytää tuo ilo uudelleen. Elämme aikaa, jolloin lukutaidon merkitys on yhä tärkeämpää. Internet on täynnä tekstiä. Uutiset, mielipiteet, tutkimukset ja someviestit vyöryvät silmille. Ilman hyvää lukutaitoa ja medialukutaitoa on mahdoton arvioida erilaisten tekstien luotettavuutta. Vahva medialukutaito on hyvä vastalääke myös informaatiovaikuttamiselle ja valeuutisille — ei ole niin höplästä vedettävä, ei usko suoralta kädeltä kaikkea, mikä tulee vastaan, vaan ottaa lähteistä selvää. Kyse ei ole siis yksin lukemisen ilosta ja kulttuurista vaan myös kansalaisen kyvystä ymmärtää maailmanmenoa, valvoa omia etujaan ja muodostaa perusteltuja mielipiteitä monimutkaisissa kysymyksissä.

Arvoisa puhemies! Aloitteen perusteluissa todetaan, että suomalaiset tiedostavat lukemisen hyödyt mutta eivät silti viitsi lukea entiseen malliin, ja tämä malli siirtyy myös lapsille, syntyy lukemattomuuden sukupolvinen ketju. Ilmiö näkyy selvästi kouluissa. Sanavarasto suppenee, lukeminen takkuu, ymmärtäminen ontuu. Näistä perustaitojen puutteista tulee esteitä ja hidasteita edetä koulupolulla. Helsingin Sanomat uutisoi tammikuussa koululaisten lukutaidon heikkenemisestä ja eriytymisestä. Ilmiö on ollut tiedossa jo pitkään. Varsinkin poikien lukutaito on laskenut. Tämä vaikuttaa osaltaan poikien koulumenestykseen. Heikosti suoriutuvien osuus lukutaidossa on Pisa-tuloksissa kaksinkertaistunut 2000-luvulla. Suomalaisten tyttöjen ja poikien ero lukutaidossa on OECD-maiden suurin. Meidän täytyy innostaa myös pojat lukemaan.

Arvoisa puhemies! Lukutaito on jokaisen kansalaisen tärkeä perustaito. Lukemisen avulla oppii keskittymään, ajattelemaan ja hallitsemaan kokonaisuuksia. Lukemalla oppii kieltä, joka on kaiken vuorovaikutuksen avain. Vanhemmille haluaisin sanoa, että kannattaa lukea lapsille ääneen. En ole vielä tavannut yhtään lasta, joka ei olisi pitänyt siitä, että

Pöytäkirja PTK 19/2022 vp

hänelle luetaan. Lapset rakastavat tarinoita. Lisäksi lukeminen on oiva tapa antaa lapselle aikaa, pitää lähellä. Lapsi kokee tulleen kohdatuksi. Lukevan vanhemman viereen mahtuu monta kuulijaa, jos lapsia on useampia.

Lukutaito syntyy pitkän harjoittelun tuloksena. ”Se on oikein pitkä tie”, kuten todetaan Olli Jalosen mainiossa romaanissa Taivaanpallo, jonka lukemista suosittelen kaikille. Vainvattomin tapa oppia on kokea lukeminen alusta asti mielekkäänä asiana, johon kannustetaan. Varhain opittua taitoa on helpompi jalostaa. Jos lukemaan ei opi kunnolla riittävän varhain, tehtävä muuttuu työlääksi. Vanhempien esimerkillä ja koululla on tässä suuri vastuu. Iloitsen myös monista projekteista, joilla lukemista on muutenkin edistetty.

Arvoisa puhemies! Lukutaito ja sivistys ovat erottamaton pari. Edustaja Aittakummun ehdotus on toimiva ja taloudellisesti järkevä. Ylläpidetään ja kehitetään mittaamattoman arvokasta lukutaitoa kaikin tavoin. Kannatan aloitetta lämpimästi.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. Kiitoksia. — Nyt keskustelu on päättynyt ja asia lähetetään... [Tuomas Kettunen: Anteeksi, puhemies!] — Nyt näkyy edustaja Kettusenkin nimi täällä, olkaa hyvä.

18.01 Tuomas Kettunen kesk: Kunnioitettu herra puhemies! Anteeksi, painoin huonosti nappia. Kiitoksia, että annoitte tämän puheenvuoron. Nimittäin haluan kiittää edustaja Aittakumpua todella hienosta lakialoitteesta. Sain myös kunnian allekirjoittaa toisena tämän lakialoitteen. Tämän aloitteen pääasiallisena tarkoituksenaahan olisi nytten mahdollistaa, että kulttuurisetelillä voisi ostaa jatkossa myös kirjoja ja näin edistää lukuharrastusta. Toivoisin myös, että kun tämä lakialoite menee valiokuntakäsittelyyn, niin tässä nostettaisiin esille myös e-kirjojen ja äänikirjojen ostaminen kulttuurisetelillä.

Edustaja Kinnunen, joka on myös runokirjailija, piti todella ansiokkaan puheenvuoron, jossa hän toi esille lukutaidon kehittymisen meidän sivistisyhteiskunnassamme. Tästä itsekin kannan hieman huolta. Nimittäin ei voi mennä niin, että pahimmassa tapauksessa jopa ammattikouluun kun mennään, voi olla sellaisia tilanteita, että se lukutaito ei välttämättä ole niin hyvä, mikä sitten tätä kautta signaloituu myös kirjoitustaitoon. Tässä meidän pitää käydä kyllä perusteellinen keskustelu.

Olen kyllä todella tyytyväinen tästä edustaja Aittakummun tärkeästä lakialoitteesta ja toivon tälle menestystä.

Kiitoksia, herra puhemies, että annoitte tämän puheenvuoron.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kyllä täältä puheenvuoroja annetaan. — Edustaja Aittakumpu.

18.03 Pekka Aittakumpu kesk: Kiitos, arvoisa puhemies! Kiitän edustajia Kinnunen ja Kettunen rohkaisevista puheenvuoroista.

Edustaja Kinnunen nosti hyvin oivaltavalla tavalla esiin koulutuksen merkityksiä, myöskin sen hyvin arvokkaan työn, jota kouluissa tehdään meidän lasten ja nuorten lukutaidon ja kirjallisuusharrastuksen edistämiseksi. Erityisesti poikien lukutaito on paikoin hälyttävän heikko, kuten edustaja Kinnunen totesi. Tämä ehdotus ja kannustus siitä, että vanhempien ja muidenkin aikuisten kannattaa viettää aivan pientenkin lasten kanssa yhteistä aikaa kirjan äärellä, on tärkeä huomio. Lukeminen on jokaisen kansalaisen perustaito, kuten edustaja Kinnunen osuvasti kuvasi.

Pöytäkirja PTK 19/2022 vp

Kiitän myös edustaja Kettusta tärkeästä huomiosta siitä, että kun meillä e-kirjojen ja e-äänikirjojen, erilaisten sähköisten kirjojen, käyttö on lisääntynyt, voisi sanoa, räjähdysmäisesti ja sitä korona-aika entisestään vauhditti, kun fyysisiä kirjoja ei sillä tavalla pystynyt kirjastosta hakemaan, niin ihmiset ovat mieltyneet näihin erilaisiin sähköisiin kirjoihin. Ilman muuta, kun tätä aloitetta käsitellään ja kun tämä saadaan eteenpäin, kannattaa myöskin e-kirjat ja e-äänikirjat ottaa siihen mukaan.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Uskaltaako nyt kopauttaa? — Selvä.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan.

8. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on perjantaina 4.3.2022 klo 13.00. Täysistunto lopetettiin klo 18.05.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen